

جمیل ملک

O

'سجری چھاں'، جمیل ملک ہوراں دی پچھان دا اک ہور حوالہ اے۔ اوہ پچھان جیہڑی اوہ اردو وچ پہلوں ای قائم کر چکے نیں 'سجری چھاں' وچ اک وار فیر جمیل ملک ہوراں ایہہ ثابت کیتا اے کہ اوہناں نوں دیس دی مٹی نال پیار اے۔ ایہدے وڈ وڈیریاں دی عزت دا جذبہ اوہناں نے دل وچ ٹھاٹھاں ماردا اے۔ اوہ اپنی روایت دے واقف تے آون والے سنہرے دناں دے جانو تے ہڈبیتی دے نال نال جگ بیتی دے ڈاہڈے محرم نیں۔ ایسے لئی 'سجری چھاں' وچ کدھرے اوہناں دے گیتاں دی ونجھلی کناں وچ رس گھولدی اے، کدھرے غزل دے دن سونے پھُل مہک مہک جاندے نیں تے کدھرے نظماں دا جادو جند جان دیاں تہواں وچ چن دی جوت وانگ لہندا ہویا لگدا اے۔

'سجری چھاں' وچ جمیل ملک ہوراں ساڈی رہتل، اوہناں دے کرداراں تے اوہناں دے قول فعل دیاں بڑیاں دلکش تصویراں کھچیاں نیں ایہنج لگدا اے اجے ساڈی پوری معاشرت آپنیاں رسماں رواجاں آزادیاں تے پابندیاں نال جیوندیاں جاگدیاں پرچھانویاں وانگوں ساڈی اکھاں دے سامنے موجود اے۔ ایہہ جمیل ملک ہوراں دے فن دا کمال اے تے ایہدے نال نال 'سجری چھاں' دی شاعری وچ ظلم دے خلاف جہاد دا اک نماں نماں جذبہ مِلدا اے ڈگے ہوئے لوکاں نال سگویں پیار دی گل بات مِلدی اے تے انصاف دی تلاش وچ مرمٹن دی خواہش جیون دی تاہنگ دیندی ہوئی جاپدی اے۔ ایہہ کم اک سچا تے سچا فنکار ای کر سکدا اے تے جمیل ملک ہوراں 'سجری چھاں' دی شاعری وچ ایہو کارنامہ سرانجام دتا اے۔

احمد ظفر

۱۴، جولائی ۱۹۸۰

راولپنڈی O

سجری چھاں

جمیل ملکؔ

سجری چھاں

(پنجابی، پوٹھوھاری شاعری)

جمیل ملک

نوید پبلشرز، این/ ۲۲۲ پراچہ سٹریٹ، راولپنڈی

اگست سنہ ۱۹۸۷ء

ناشر ——— نوید پبلشرز این/۲۲۲، پراچہ سٹریٹ، راولپنڈی

طابع ——— ایس ٹی پرنٹرز، راولپنڈی

تعداد ——— ایک ہزار

قیمت ——— ۵۰ روپے

سرورق ——— نوید جمیل

عکاسی ——— نوید جمیل

کتابت ——— عبدالغنی

مصنف ــــ جمیل ملک

ولادت ــــ راولپنڈی ، ۱۲/اگست ۱۹۲۸ء

تعلیم ــــ ایم اے (اُردو) ایم اے فارسی، بی۔ایڈ۔ ڈپلوما صحافت

پیشہ ــــ درس و تدریس ، پروفیسر (وائس پرنسپل) ایف جی، سر سید کالج ، راولپنڈی

تصانیف :

طبع شدہ : ــــ

۱۔ سروِ چراغاں

۲۔ طلوعِ فردا

۳۔ ندیم کی شاعری، فکر، فن ، شخصیت

۴۔ پردۂ سخن

۵۔ پسِ آئینہ (آدم جی انعام یافتہ)

۶۔ شاخِ سبز

۷۔ سحری چھاں

زیرِ ترتیب : ــــ

۸۔ تنقیدی مضامین (اُردو و پنجابی)

۹۔ نعتیں

۱۰۔ نظمیں

۱۱۔ غزلیں

۱۲ گیت

۱۳۔ ہائیکو

انتساب

ماں تے دھرتی ماں دے ناں

(نظماں ، غزلاں ، گیت)

جمیل ملک

سرناویں

گھاٹے دا سَودا

کوئی نکھیڑو میرے اندر ٹھوہنگاں مارے تے میں سوچاں
رجے رجائے پیٹ دے نال اک گھر وچ رہ کے
سوہنے سوہنے سُوٹ سجا کے نالے اپنے ٹھاٹھ وددھا کے
مینوں بے گھر سردی دے وچ مردے ہوئے ،
بُھکھے ننگے لوکاں دے لئی
روٹی کپڑے تے جُھگیاں دی گل کرن دا ایہہ حق کس نے دِتا
کدھرے ایہہ گل ای نہ ہووے ۔
میرے دِل دا چور ای میرے اندرو اندر
میرے دِل نوں انج پرچاوے جے میں
لوکاں دا ایہہ حق وی لے کے
آپنے گھر دی اُچی باری دے وچ بہہ کے
اُتوں اوہناں دا ای ہو کے
وچوں اُنہاں دے کولوں وکھرا ای رہواں
اوہ بھاویں سٹریل جاون

پر مینوں کوئی سیک نہ لگے

ایہہ نظم اے جمیل ملک دی جس دا سرناواں اے "ٹھوہنگاں" ـــــــ ایس گاگر وچ جمیل ملک اِک ساگر سمیٹ کے نیویں وچکارلے طبقے دے اوہناں سیانے بیانے لکھاریاں نوں چگھیا اے جیہڑے اوس نزول تے نزوئے فلسفے نوں مندے نیں جنے عوام لوکاں ای وسیب دی طاقت دا سوما تے سرچشمہ آکھیا اے۔

جمیل ملک نے نیویں وچکارلے طبقے دی سوچ گنجھل تے من دی کھچ تان نوں "ٹھوہنگاں" وچ بڑے بیج تے ڈوہنگے دکھ نال بھیتوں کے پیش کیتا اے۔ جیہدا انگ اوہ آپ وی اے۔

عبدالجمیل جیہدا قلمی ناں جمیل ملک اے، راولپنڈی دی مشہور تے سرکڈھ برادری "پراچہ" دا سپوت اے۔ پراچے پورے برصغیر پاک و ہند وچ بڑے سیجے بیاری، تاجر تے صنعت کار منے جاندے نیں۔ اوہ ونج وپار دے اینے پکے تے کھرے ہوندے نیں، کہ چنگے بیاریاں نوں لوکی "پراچے" آکھن لگ پئے تے "پراچہ" تے "بیاری" دے اِکو معنے ہو گئے۔ اُنج وی سارے پراچیاں دا خاندانی پیشہ، ونج وپار تے بیار ای گنیا جاندا اے۔

پر جمیل ملک نے راولپنڈی دے محلہ پراچیاں دے جس گھر وچ جنم لیا اوس گھر نے آپنے لئی گھاٹے دا سودا کیتا۔ اوہناں ٹوماں۔ چھلیاں۔ مٹی دیاں ہے تے فینیاں، پراندیاں دی ریڑھی دی تھاں، علم، ادب تے لوک سیوا دا چھابہ سجا کے تے ونجارے بن کے اپنا مال پنڈ و پنڈ ہو کے لا کے مفت ورتان دا کمام چک لیا۔

جمیل ملک نوں اپنے عالم فاضل والد سیانف دی حدٹپ جان آلی دکھیاری ماں وڈے بھراواں تے سنگیت رسیا ماماں کولوں ایہو گھاٹے دا سودا تے جھٹی والی ہٹی ای ملی۔

اوہنے پچ کے علم حاصل کیتا تے اوہدے نال شعراں دیاں ٹوماں گھڑ کے پنڈ و پنڈ مفت ویچن نوں ٹُر پیا اوہنے گھگھو گھوڑے تے مٹی دے باوے ویچن آلے تیڑواسیاں وانگوں آپنیاں وستاں دے بدلے کسے کولوں بیہا ٹکڑا وی نہ منگیا۔ سگوں جھونگے وچ گاہکاں نوں دعاواں دیندا، جھجاں کھاندا بھوندا پھردا رہیا۔ تے آپنا پیٹ بھرن لئی ہور کوئی مزدوریاں تے نوکریاں کردا رہیا۔ رب سبّوں اوہنوں مزدوریاں تے نوکریاں دی اجہیاں ملیاں جنہاں راہیں اوہنوں لوک سیوا کرن تے سیانف ورتان دا کم ای کرنا پیا۔

جمیل ملک نوں میں بچپن توں جانداہاں۔ اوہ میرے دوست تے ہم جماعت عبدالقیوم ملک دا نِکا بھرا تے میرے جھلّے سنگیت سنگی ملک عبدالحمید عرف "حمیدے پھرکی" دا بھانجا اے۔ ایس نا تے اوہ میرا نِکا بھرا یاں بھانجا لگدا اے۔ قیوم لکھن پڑھن، بحث کرن۔ غالب تے اقبال دے کلام دے بارے آپنی سوجھ بوجھ توں نابر ہون آئے نال لڑن مرن لئی باہنواں چھنک لین والا پڑھاکو سی تے ہانیاں وچ "مغزو" اکھواندا سی۔ ایسے طرحاں وڈّے بھلپے ملک عبدالعلیم ہوراں دا وی ایہو حال سی۔ تے حمیدے پھرکی نوں سنگیت ودیا نے کسے ہور کم کاج جوگا نہ چھوڑیا۔

اودھر گھر وچ سدا ردگی، بھیّن دیاں ان پوریاں سدھراں تے چاواں۔ تے ماں دیاں بُدھ گھاتاں وی اجیہیاں سن کہ اس سارے چار چوفیرے جمیل نوں حیاتی دی ہر ہر پت پرکھن ہس کے دُکھڑے جرن تے آپنے پروار توں باہر دی دُکھیاریاں دے پھٹاں اُتے ملہماں لان لئی ہلونڑیا۔ تے اوہ سدھے راہ پے گیا۔

جمیل ملک نے اُردو وچ بڑی نروئی تے زوردار شاعری کیتی اے۔ پرکھ پڑچول دے کھنیر وچ دی جھنڈے گڈّے نیں تے آپنا آپ منوایا اے۔

نال نال جمیل نے آپنی ماں بولی پنجابی وچ وی لوک بیپتا دی کرلاٹ رچن ول دھیان کیتا اے۔

اوہدی پنجابی شاعری دی سوہنی۔ رِجیدار تے سُلکھنی اے جہدے پھوکر فقیراں دا مکھ دُھندا رہندا اے۔ جنوں پھولتاں لالو لال انگیارے بھڑ مچ مچا دیندے نیں۔

جمیل ملک عشق مشک دے گیتاں وچ وی اندر لی گل کہہ جاندا اے۔

میں پنجاب دی سوہنی ہیر
میری چُنّی لیر و لیر

نہ لج پال سہیلیاں آئیاں　　　نہ میں رُجھ کے ریکھاں لاہئیاں
نہ رَل مِل کے ڈولی پائیا　　　بھیناں بھائیاں تے بھرجائیاں

کدی نہ اکھیاں رو رو تھکیاں
کدی نہ مُکی دِل دی پیڑ

میں پنجاب دی سوہنی ہیر   میری چُنّی لیر و لیر

ہیر رانجھا۔ کیدو۔ کھیڑے تے ونجھلی دیاں علامتاں تے سینتاں وچ صوفی بزرگاں توں لے کے ہُن تیک ویلے دے دکھڑے روئے جاندے نیں۔ جمیل ملک نے وی اینہاں علامتاں توں کم لیا اے۔

تیرے گھر دا چاک ہویا تے سنور گئیاں تقدیراں
چن سورج دے لشکارے وچ مُکیاں سب تدبیراں
میں تیکر اندر دا شیشہ توں میری تصویر
میں رانجھا توں ہیر،

ویریاں انج وچھوڑا پایا رہ گیا میں ترہایا
ونجھلی دے سب سُر کرلاون ہویا درد سوایا
کن پڑوا کے مُندراں پائیاں ہویا مست فقیر
میں رانجھا توں ہیر

کھیڑے چور چُرا کے لے گئے سدھراں والی ڈولی
کسے نہ سمجھی کسے نہ بُجھی ساڈے پیار دی بولی
ہُن دھرتی دے سینے دے وچ ساڈے دِل دی پیڑ
میں رانجھا توں ہیر

ایس گیت اِچ خاص کر کے ایہہ مصرعہ دھیان یوگ اے۔

ہُن دھرتی دے سینے دے وچ ساڈے دِل دی پیڑ

اُچی تے نروئی شاعری دا ایہو ست اے پئی ذات دا دکھ کائنات دا تے کائنات دا دُکھ ذات

دا دُکھ بن جاندا اے ۔ ایہہ دونویں دُکھ اِک مِک ہو کے لوکائی دے انقلاب دا پینڈا پدھرا کرن
اِچ ہتھ وٹا وندے نیں ۔

جمیل ملک نے اُردو تے پنجابی غزل وچ وی بادہ و ساغر دے روپ اِچ مشاہدۂ حق
دا سروپ اُلیکیا اے ، تے حق ، سچ ، ای لوکائی دا مان تے تران اے ۔ منصور بن حلاج تے ایسے لئی
"انا الحق" دا نعرہ لایا سی ۔ بھاویں سُولی چڑھ گیا پر حق توں پچھاں نہیں ہٹیا ۔

اَسی ، نیویں وچکارلی پدھر دے شاعر تے ادیب آپنے مارے جیہے سنگھاسن توں مبیٹھاں
لہن دا مٹھ نہیں رکھدے ایس کر کے حق دی گل وی بادہ و ساغر وچ ڈبو کے کردے ہاں ۔ کیوں
جے سُولی چڑھن توں ڈردے ہاں ۔ ساڈے مینھیں گرہست دیاں متھ کڑیاں تے پیریں پروار دیاں
بیڑیاں پئیاں نیں ۔ اوہ سانوں اُچی تے کھلی ڈُلھی آواز اِچ حق دا نعرہ مارن ۔ کٹ مُلا دے فتوے
جرن تے سُولی نوں چُمن توں روک لیندے نیں ۔ ایسے لئی اساں ونڈ پالسی اے ۔ جے انقلاب دے
موہری کارخانیاں دے مزدور ہوون دوجی صف وچ بے کھیت واہک تے مزیرے ، تیجی صف وچ چھٹکل
کم کرن والے تے غریب لوکائی تے چھیکڑلے دستے وچ لکھاری تے کوی ہوون جیہناں دا کم زبانی بلہ شیری
دیناں بھیداراں دے سوہلے گانا ۔ ظالم ظلم دی پچھان کرانا تے حوصلے ودھانا ہوندا اے ۔

جمیل ملک اپنی اک غزل اِچ ظلم دی پچھان کراندا اے ۔

لیتھے پیار انار دی کلیاں نوں
چُن دیندے نیں دیواراں وچ
کِناں خون اے لِسیاں ماندیاں دا
اِتھے ڈاہڈیاں دی تلواراں وچ
دل کل مکلا رہندا اے
اُچیاں اچیاں سرکاراں وچ
آ دل دیاں گلاں کہہ لیئے
اَج بہہ کے اپنے یاراں وچ

جمیل ملک نے وی رومانی انقلابی شاعراں وانگوں آون آلے سوکھے تے چنگے ویلے نوں محبوب دے رنگ اِچ رنگ کے پیش کیتا اے ۔ تے کِتے صوفیاں وانگر عام بندے نوں اک نمانی ۔ بے پرانی تے وراگاں ماری مٹیار دے روپ اِچ اُلیکیا اے جیہڑی آپنے سجن (مقصد، معبود حقیقی) نال میل کرن دے باڑے کردی تے سِکدی رہندی اے ۔

تیریاں راہواں تک تک اکھیاں نہ دُکھیاں نہ تھکیاں

جنہاں راہواں توں توں آویں میں اوہ راہواں ملاں

کوئی کبوتر کوئی کاگا جے کنڈھیں آ بہوے

رو رو میں فریاد کراں تے درد سنہیوڑے گھلاں

پر ایس صوفیانہ انگ نوں ہٹ کے جمیل ملک اِک وکھری تے اَج دی گل وی کردا اے ۔

اُنج تے سارے دَیریاں ہل کے مینوں مار مُکایا

دیریاں لئی پرچار جو فیر رے پے گئیاں تھمّ تھلاں

فیر جمیل جیہا کوئی پنوں اوس نوں لبھدا پھردا

صدیاں تیکر جیہڑی سسّی رُلدی رہی وچ تھلّاں

پنجابی وَل ایس عمرے دی جمیل ملک دی شاعری اپنی ماں تے دھرتی وَل سُچّی تے اُچی اڈاری اے ایہدے وچ نویکلا پن دی ہے تے نرملتا دی ۔ اہدے وچ لوکاں لئی سنیہا دی ہے تے آون والے چنگے سمے دی بشارت وی ۔ تے ایہہ کوئی گھاٹے دا سودا نہیں ۔ سگوں بڑی وڈی وٹک اے "سُچا سودا" اے ۔ جمیل آپی کہندا اے ۔

سینے وچ رکھ سکنا ایں تے اگے ہنجھ وی دھا

سونے چاندی دے پلڑے وچ سدھراں نوں نہ تول

افضل پرویز ۸۶/۱/۲۰

حمد

دُنیا دے سب رشتے جھوٹھے، سچا رب دا ناں
جیہڑا سب توں اُچا سُچا، اوہدی حمد کراں
اسماناں تے لاٹاں مارن، سورج، تارے، چن
زمیاں اُتے ہسن وسن اوہدے شہر گراں
دُکھ، مصیبت، جھگڑے جھیڑے سارے ای مُک جان
اسماناں توں ہیٹھاں لہہ کے جے اوہو کرے نیاں
ویریاں رَل مِل کھیاں پھاہیاں پائیاں چار چوفیر
گھٹ کے رہ گیا اندرو اندر ریا تیرا ناں
کیہدے کولوں منگئے جیکر سب ٹیکاں ٹُٹ جان
توں ای ہتھ نہ پکڑیں تے فیر جائیے کیہڑی تھاں

رب کرے ساڈھی دھرتی نوں لگے نہ تتی وا
دھرتی ساڈھی ماں تے ساڈھی ماں دی ٹھنڈی چھاں

نعت

توں ازلاں ابداں دا سورج مَیں تیرا پرچھاواں
توں اگے اگے مَیں تیرے پچھے پچھے جاواں
تیرا اسم محمدؐ توں ایں سب اِسماں دا راکھا
توں ایں انت جہان دا توں ایں دُنیا دا سرناواں
چار چوفیرے لہو دیاں کندھاں سارے میرے ویری
جے توں نہ ہوویں تے سجناں مَیں کہدے گھر جاواں
اوہ ماواں وی پُتراں دے لئی تیریاں چھاواں منگن
جیہڑیاں ماواں پُتراں دے لئی آپ نیں ٹھنڈیاں چھاواں
وانگ سمندراں توں اونہاں نوں اپنی چھاتی لایا
اپنے سینے چوڑے کیتے جد وی دل دریاواں
تیرے مکھ تے کملی والیا جیہڑا نور سی دسیا
غم دے گھپ ہنیرے دے وچ اوہدے مکھڑے گاواں

جے توں کرم کریں تے سائیاں ککھ توں لکھ دا ہوواں
جے توں کول بلاویں تینتھوں جند ڑی گھول گھماواں

پچھان

خبرے لوکی کیوں کہندے نیں
شاعر تے خواباں دی دُنیا وچ رہندے نیں
پر ساڈھے شاعر نے
جیہڑا خواب سی تکیا
سب خواباں دا اوہ سرناواں
سب خواباں توں سَچا
اوہدیاں ٹھنڈیاں چھاواں

ایہہ دھرتی ایہہ آن اساڈی
ایدے نال پچھان اساڈی
ایس پچھان نے سانوں دسیا
جے سُچّے شاعر نوں سُچّا قائد مِل جاوے تے
خواب حقیقت بَن جاندے نیں
ڈیدے بیڑے تر جاندے نیں

○

غزل

تسی سمجھو تے گلاں سب سچیاں نہ سمجھو تے کوئی گل دی نئیں
مَیں کیہڑے سوال نوں بُجھیا نئیں؟ اُنج کہن نوں تے کوئی حل وی نئیں

جناں دل دی واج نوں سنیا نئیں اُنہاں اپنے آپ نوں روڑھ دتا
جیہڑے ویریاں دے پچھے لگ ہوئے اوہ اَج وی نئیں اوہ کل وی نئیں

وگدے ویلے دے نال گھل مل کے تے اسی لکھ سمندر تر جائیے
دوروں لہر نوں چڑھدیاں ویکھئے کیہ ایہہ لہر تے پل دو پل دی نئیں،

جدوں نساں نہ دل دی سار لئی اسی آپ آپنے غمخوار ہوئے
سانوں ہسدیاں ویکھ ہن پئے سوچو ساڈے دل دے وچ کوئی سل وی نئیں

اج مک گئے پینڈے فراق والے ٹھنڈی چھاں ہیٹھاں رج کے سوں لیئے
اج اکھیاں لالو لال دی نئیں اج وچ سینے تھرتھل وی نئیں

اساں اگ دے اتھرو پی لئے، کیہڑا شہر اج باغ بہار ہویا
اَج ہور کدھرے مینہ وسیا اے، اج ایہہ اکھیاں جل تھل وی نئیں

ذرا اندر دے ول جھاتی مارو تاں سہی لوہا تپدا اے کھیت مہکدے نیں
میرے ہتھ جمیل ہتھوڑا وی نئیں، میرے موڈھے اُتے چناں ہل وی نئیں

○

گیت

ماں تے دھرتی ماں دے ناں
مَیں تے میرے پیج دی گل
جیویں سمندروں اُٹھدی چھل
میری دل دھڑکن دے بول
جو کجھ وی اے میرے کول
میرے سارے سُر سنگیت
میریاں نظماں، غزلاں، گیت

میرے پیار دی ٹھنڈی چھاں
ماں تے دھرتی ماں دے ناں

اگے پچھے وسدے لوگ
میرا، ایہناں دا سنجوگ
جیویں پھُلاں دی خشبو
جیویں دل وچ پھٹدی پو
نہ ایہہ غیر تے نہ مَیں غیر
ایہہ دی خیر تے مَیں وی خیر

میرے سارے شہر گراں
ماں تے دھرتی ماں دے ناں

چن تے سورج دی ایہہ لو
روشنیاں دی ایہہ کنسو
میں تے تیرے حسن دی چھب
دوہاں دے وچ وسدا رب
ہس ہس کے پیا کھہندا پھُل
سوہنی گل دا کوئی نہ مُل

چارے کوٹ تے چارے تھاں
ماں تے دھرتی ماں دے ناں

○

صدیاں دا شاعرؔ

توں سوہنے پنجاب دا سوہنا پُتر
پنج دریا تیرے شعراں وچ وہندے جاون
اپنی دُدھ ورگی دھرتی دا مان ودھاوُن
توں اِیس دھرتی دا دُدھ پی کے
نکھروں کے ساری دنیا ول انج تکیں
ساری دُنیا نوں آپنے رستے تے پاویں
تیرا رستہ ، جیہڑا تیرے دل توں ہو کے
عرب عجم نوں پلّے بنھ کے
عرشاں تیکر ٹر دا جاوے
عرشاں دے کنگرے تے چڑھ کے
دوجے پاسے جھاتی مارے
تے اوہنوں ابداں دا سورج

آپنے کول بلاوے
پڑنیرے وانگوں تیرا رستہ دی
ازلاں توں دھرتی داجایا
مڑمڑ کے آپنی دھرتی ول ویکھے
تے اوہدے ول کھچداآوے
جنم جنم توں اوہدا تے دھرتی دا جیہڑا پیار اے
اوہو پیار نبھاوے
اہدے کنڈے چُن کے اہنوں سورگ بناوے
سارے پینڈے مک جاون
اج عرشاں تے فرشاں نوں
اک دوجے دے نال ملاوے
توں اج دا اقبال تے کل دا راکھا
توں صدیاں دا شاعر
تیرے شعراں دی رشنائی
کدی نہ مکے
توں اس دھرتی دے سینے تے
جیہڑا بوٹا لا دتا اے
کدی نہ سکے

غزل

جیہڑی خاک شہیداں نوں چمیا سی، اُسے خاک تے جان قربان کریئے
جیدے عشق نے جھولیاں بھر دتیاں اوہدے نال جیوے اوہدے نال مریئے
اسی دریا صدق نبھا دتاں دا جیہڑا ڈب جاوے پار لنگ جاوے
اسی تارو جنم جنم دے آں سو وار ڈبیئے سو وار تریئے
جنہاں جھوٹھ فریب دا زہر پیتا اونہاں جت کے بازی ہار دتی
ساڈے سچ دا مان کجھ گھٹ تاں نئیں اونی وار جتیئے جنی وار ہریئے
اواگ دے تیر ورساوندے نیں ساہنوں نیزیاں تے لٹکاوندے نیں
اسی بلدی کربل وچ گجدے، کسے شمر یزید توں کیوں ڈریئے
بڈھی گنگا تے بھاویں فرات ہووے بھاویں راوی تے بھاویں نیل ہووے
اسی کل ترھائے مر گئے ساں اسی اج ترھائے کیوں مریئے

گیت

جاگی کھیتاں دی ھریالی
کالیاں بدلیاں گھِر گھِر آئیاں
کہیاں رب نے جھڑیاں لائیاں
اج دھرتی دیاں پیاساں بجھیاں
خالی پیٹ نہ اکھ سوالی،
جاگی کھیتاں دی ھریالی

سوہنیاں فصلاں گھونگھٹ چائے
جُھمرو سہرے بنھ بنھ آئے
چار چوفیرے جنجاں چڑھیاں
کڑیاں گاون، نچن ھالی
جاگی کھیتاں دی ھریالی

جیہڑا آپنا آپ سی بھلیا
جیہڑا غیراں تے سی ڈُلھیا
ہن او کھیتاں دا ایہہ راکھا
آپ اے اپنے باغ دا مالی
جاگی کھیتاں دی ھریالی

محنت کریئے تے پھل پایئے
نت نت سب دے روگ مٹایئے
پھَلے پھُلے دیس اساڈھا
جُگ جُگ جیوے گھر دا والی
جاگی کھیتاں دی ھریالی

مٹی دی خشبو

پھلاں تے خوشبواں والی
دھرتی ساڈھا مان ودھایا
دشمن ساڈھے پیراں تلے
ساڈھے سر تے رب دا سایا

جیلاں سانھوں ٹھر ٹھر کمبن
جدوں سارے اگے ودھیئے
گزری کل ول جھاتی پا کے
آون والی کل نوں سدیئے

گولیاں دی اوباڑھ چلادن
مر کے وی اسی جیوندے رہیئے
اپنا سینہ چھانٹی کر کے
زخم دلاں دے سیوندے رہیئے

ساڈھے خون دی سوھنی لالی
پھلاں وچوں رِسدی رہوے
اسی بھاویں نظر نہ آئیے
ایہہ ہر ویلے دِسدی رہوے

پُھلاں تے خوشبواں والی
دھرتی ساڈی ماں دی تھاں ایں
ایہہ ہسے تے اسی وسیے
ایہدے نال ای ساڈھا ناں ایں

غزل

روشنیاں تے رشنائیاں دی کیہہ کریئے پڑچول
اَج دا چن تے کل دا سورج دو ویں اپنے کول

دشمن اگے آن اساڈھی مہنگی سدھراں توں
سجن جان وی منگے تے وک جائیے سستے مول

کیوں نہ دُھخدے بلدے رہیئے اُہدے ساہواں وچ
مٹی مٹی خشبو دگے گھونگھٹ دے پٹ کھول

تاہنگ رلن دی فیر کھلارے ساتوں پیراں تے
اسی وی ڈانواں ڈول ساں پہلاں دل وی ڈانواں ڈول

سینے وچ رکھ سکناں ایں تے اگے ہتھ ودھا
سونے چاندی دے پلڑے وچ سدھراں نوں نہ تول

مٹی وچ رُل کے ای اتھرو مانک موتی ہوئے
پھلاں جیہی جندڑی نوں کدی کنڈیاں تے وی رول

چنگا ایں تے چنگیائی دی گل وی کوئی سوچ
اٹھدیاں بہندیاں ننجے لوے بول نہ موہنوں بول

O

گیت

میرا تے میری دھرتی دا سانجھا، سُچا پیار
بدل جدوں گھر گھر آون
سکھیاں جدوں رل مل گاون
فصلاں پکن، دکھڑے نسن
باغ بغیچے کھڑ کھڑ ہسن
مَیں ہالی تے مالی بن کے لٹاں نویں بہار
میرا تے میری دھرتی دا سانجھا، سچا پیار
جدوں مشیناں شور مچاون
جدوں دفینے باہر آون
محنت نت جوانیاں مانَنے
کملے وی ہو جان سیانے
میں مزدوراں دے وچ بہہ کے سکھ دا کراں بپار
میرا تے میری دھرتی دا سانجھا، سچا پیار

جدوں وی گولیاں تڑ تڑ وجن
جدوں وی توپاں دھم دھم گجن
ویری بھیڑے قدم اٹھاون
آپ اہی موت دے منہ وِچ آون
میں وی ڈھول سپاہی بن کے جندڑی دیواں وار
میرا تے میری دھرتی دا ساںجھا، سچّا پیار

گیت وی میرے، رنگ وی میرے
سُر، شیشے تے سنگ وی میرے
راوی کول، جھناں دے اندر
مَیں آں شہر گراں دے اندر
میرے ہتھ ای وِنجھلی مَیں ای نیلی دا اسوار
میرا تے میری دھرتی دا ساںجھا، سچّا پیار

○

میری دھرتی، چن تے سورج

میرے دیس دے برج منارے
اُچے اُچے، سُچے سُچے
جے مَیں ایہناں تے چڑھ جاواں
چن تے سورج نوں ہتھ پاواں

چن دا نمھا نمھا چانن
آپنیاں اکھاں وچ رچاواں
چن منارے توں جد تلے لہہ کے آواں
دھرتی ماں دے سینے دے وچ
چانن تے ماں دے دودھ ورگی
اُچی سُچی سیج وچھاواں
میرے دیس دیاں سب راتاں
چانن بھریاں، سدا سہاگن تھیون

دن چڑھے تے
سورج میرے ہتھ دے وچ اپنا ہتھ پا کے
اُچے اُچے برج مناریاں اتوں

میری سوہنی دھرتی دے وہڑے وچ اُترے
جیہڑے عقلوں انھّے نیں
اوہ سورج دیاں اکھاں دے وچ اکھاں پاکے تک نہ سکن
ڈر ڈر جاون ، آپنا آپ مکاون
نسّن بھجّن
جیہڑے آپ سجاکھے نیں
تے جنہاں دیاں اکھیاں وچ سچ دا دیوا بلدا جاپے
اگے ودھ ودھ
سورج دی رشنائیاں دے نال جھولیاں بھر دے جاون
تر دے جاون
آپنی دھرتی اوہناں نوں چن جیہی تے سورج ورگی لگے

پچھے مڑ کے اوہ نہ ویکھن
پیر ودھاون اگے اگے
راہیاں دے ایہہ دو رکھوالے
چن تے سورج
ٹر دے جاون ، سجے کھبے

غزل

کدی گھنجل بہن بھراواں دی ، کدی کھیچل بابلاں ماواں دی
ایہہ ساری کھیڈ حیاتی دی ایہہ پونجی دھپاں چھاواں دی

اوہ دھپ ہووے یا چھاں ہووے اوہ مَیں ہوواں یا تو ہوویں
ایہہ ساری ٹھنڈک رنگاں دی، ایہہ ساری گرمی ناواں دی

ایہہ انگ سلنگ تے آپنے نیں پر گھر توں وکھر و وکھرے نیں
ایتھے کون کسے دی گل سُنے ایہہ نگری بے پرواواں دی

کنج کچ کنواریاں کڑیاں نوں اج قبراں دے وچ لے گئی اے
اکھیاں وچ لالی سجناں دی، سینے وچ تاہنگ وِیاواں دی

لوکی کہندے نیں برگد ہاں مرے ٹھنڈڑے مٹھڑے سائے نیں
میں آکھاں او خشبو کتھے جیہڑی ماواں ٹھنڈیاں چھاواں دی

دُنیاداری دی کوکاں وچ ترا دل وی نرا مشین ہویا
توں جس نوں سُن کے ہسیا سیں اوگل سی ہنجواں ہاواں دی

تسی کیہ جانو اوہنے سینے وچ کس رب نوں ہیر بنایا اے
جدے ہتھ وچ ونجھلی رانجھے دی، جدے دل وچ پیڑ گراواں دی

سخناں دا موتی

(میاں محمد ہوراں دے ناں)

اوہ شاعر محبوب سبھاں دا، او سخناں دا موتی
جس دی بانی سن کے خلقت بوہے آن کھلوتی
لفظ دیاں تصویراں کھچے، جیہڑیاں بھل نہ سکن
مانی تے بہزاد وی اوہنوں بٹ بٹ بٹ بٹ تکن
چھیڑے جدوں وی پیار دا قصہ تن من کھوہ لے جاوے
جیوں شہزادہ شاہ پری دے دل نوں موہ لے جاوے
اوہ رمزاں دے نال حقیقت دل دی جدوں وی دسے
سکے موڈھ ہرے ہو جاون رب دی رحمت وسے
تن دی لاٹ بجھا کے اوہنے من شیشہ چمکایا
اسماناں تے رہون والا زمیاں تے لہہ آیا
شاہواں تے عفریتاں نال وی اوہ سوہنا ایوں لڑدا
سانجھ سویرے مشرق ولوں جیویں سورج چڑھدا

اساں دی اوہدی چھاویں بہہ کے آپنا آپ اے پایا
میاں محمد ہوراں جیہڑا بوٹا ایتھے لاہیا

گیت

چن چڑھیا بھاگاں بھریا
اس چن دی لاٹ تاں ویکھو
تلوار دی کاٹ تاں ویکھو
سجناں دے ویڑے وڑیا
تے ویریاں دا دل سڑیا
ایہہ چانن کدی نہ مریا
چن چڑھیا بھاگاں بھریا

بھاویں نیہرے آون جاون
بھاویں دشمن ویر کماون
ایہہ تاریاں دے سنگ وسّے
وڈّے تے ہسّے نسّے
ایہہ کسے کولوں نہ ڈریا
چن چڑھیا بھاگاں بھریا

اج لہراں شور مچایا
چن دے ول ہتھ ودھایا
چن موجاں دے وچ وگیا
چن سب دے اگے لگیا
اج ڈبدا بیڑا تریا،
چن چڑھیا بھاگاں بھریا

ایہنوں ساری دُنیا ویکھے
دشمن نوں پین بھلیکھے
ایہدے چانن وچ پتے وسّو
ہن آپ ہی لوکو، دسّو
ایہہ جتیا یا ایہہ ہریا
چن چڑھیا بھاگاں بھریا

ایہہ دھرتی دا اے راکھا
نہ ایہدا موڑو آکھا
کنکر دی موتی ہوون،
سب چین دی نیندر سوون
کہندی ایہہ ساری پریا
چن چڑھیا بھاگاں بھریا

○

غزل

ملدے رہیے اسی اک دوجے نوں جیوں راوی دیاں چھلاں
جندڑی مک گئی پر نہ مکیاں تیریاں میریاں گلاں

تیریاں راہواں تک تک اکھیاں نہ دُکھیاں نہ تھکیاں
جناں راہوں توں تول آویں ہیں اوہ راہواں ملاں

کوئی کبُوتر کوئی کاگا جے کندھیں آ بہوے
رو رو میں فریاد کراں تے درد سنیہوڑا گھلاں

ہور کسے دی اگ دا مینوں سیک بھلا کنج آوے
جد تک آپنی اگ دے اندر آپ نہ پہلے بلاں

اُنج تے ساریاں ویریاں مل کے مینوں مار مکایا
ویریاں لئی پر چار چوفیرے پے گئیاں بھترتھلاں

جیہڑیاں کجلے بھیجی راتاں وچ پیار مشالاں بالن
دسو اونہاں دو اکھیاں دی جھیل ہیں کیویں جھلاں

فیر جمیل جیا کوئی بنوں اُس نوں لبھدا پھردا
صدیاں تیکر جیہڑی مستی رُلدی رہی وچ تھلاں

گیت

اسی دو ویں پردیسی ساڈھا کدے تاں ہوسی میل
کِکلی پاندے ساں ہسدے ساں
نکیاں نکیاں کنڑیاں وانگوں
اک دوجے اُتے وسدے ساں
سانوں پے گئے دوُر دے پینڈے توڑ نہ چڑھیا کھیل
اسی دو ویں پردیسی ساڈھا کدے تاں ہوسی میل
نوکی چمک دمک نوں تکدے
پَین جدائیاں نیھریاں جھلن
دلاں دے دیوے بجھ نئیں سکدے
بھاویں بتی بل بل جاوے ، سڑ سڑ جاوے تیل
اسی دو ویں پردیسی ساڈھا کدے تاں ہوسی میل
گجدے بدل دی چھٹ جاسن
دو ویں منزل تے آملساں
دور دے پینڈے وی کٹ جاسن
اکدن کوٹھے چڑھ جاسی ایہہ پیار دی الھڑ دیل
اسی دو ویں پردیسی ساڈھا کدے تاں ہوسی میل

خُسرو بانی

خُسرو رو رو کے فریاد کردا
آپنے پیر سائیں نوں یاد کردا
کلیاں دل قابو وچ کدوں رہندا
آندے جاندے راہیاں نوں ایہو کہندا
جے اوہ کرم کماوے تے مَیں جاواں
جِن مینوں بلاوے تے میں جاواں

میریاں سوچاں دا سوہنا نور وی اوہ
دِل کول وی اوہ، اکھوں دُور وی اوہ
میرا سُر وی او، مرا انگ وی اوہ
مرا شعر وی او، مرا رنگ وی اوہ
انگ رنگ ملاوے تے میں جاواں
مینوں آپ اوہ گاوے تے میں جاواں

جدوں مرشد نے اوہنوں سدا دتا
خسرو چھوڑ چھاڑ گھر بار گیا
پچھے رہ گئے راج دربار سبھے
جدوں یار دے دل دربار گیا
خبر ہو گئی سب ہمسائیاں نوں
جدوں یار آکھیا۔ "جی آئیاں نوں"

خسرو نوری حضوری دے وچ آکے
کدے سجدا سی۔ کدی گاؤندا سی
مکدے جاندے سن پینڈے فراق والے
کتھاں منزلاں ماردا جاؤندا سی
جیہڑیاں کھلیاں نالے اولیاں سن
اج او ساریاں راہواں سکھلیاں سن

اِنج روح کلبوت توں وکھ ہوئی
سُر آپنے ساز نوں جا ملیا
جیہڑا شعراج رس پیا گھولدا اے
مِٹھی واز دے نال فیر آ ملیا
ایہہ لے اُچی سرکار دی اے
ایہہ واز ساڈھے سوہنے یار دی اے

غزل

میرے چار چوفیرے وسدے رہن ایہہ اُچے برج منارے
وچ پیار دی سوہنی پینگ ہووے جتھے سدھراں لین ہلارے

فیر پیار دی بولی بول کے میرے دل نوں چوبھاں مارن
فیر یاداں دے کوٹھے اُتے چڑیاں نے پنکھ کھلارے

اوہ بابل تے امڑی نوں وی مڑ دُنیا تے لے آوے
جیہڑا بھین بھراواں دے اُتے جند جان دی آپنی وارے

ایہہ پیار اڈیکاں نیں لمیاں عمر کے آساں جمیاں
تنبیوں کی دساں، کِنی وار اساں ڈبدے ہوئے بیڑے تارے

سونا بنئیے یارا کھ ہو یئے ایہہ پیار دی کھیڈ او لڑی
ایوں لگدا اے جیویں رکھ لئے نیں سینے دے وچ انگیارے

ایناں ٹٹیاں بھجیاں لوکاں دی کدی واج وی سُن کے ویکھو
تسی جھگیاں دے دُکھ کی جانو تسی محلاں دے لشکارے

جے تہاڈے پلے سچ اے تے فیر بازی جت کے دسو
جے جھوٹھ دی ہار دی جت ہوندی، تسی جتے تے اسی ہارے

کس کاری جے میں عرشاں دے تارے وی توڑلیاواں
اَجے تے میری دھرتی دی پلکاں تے ڈلکھن تارے

جیہڑا آوے چھیتی چھیتی باھروں باھروں بوہا بھنے
کوئی جیا جمیل دا ساتھی اے جیہڑا اندر جھاتی مارے

○

گیت

دل دا پنچھی ڈانواں ڈول
پردیسی دل بٹ بٹ تکاں
مونہوں کجھ وی بول نہ سکاں
روندے گھر پھلاں دیاں سیجاں
میرے ہتھ ونگاں نہ گانی
ڈونگھیاں سوچاں نیں دل جانی
وک نہ جاواں سستے مول
دل دا پنچھی ڈانواں ڈول

پردیسی دی گل وچ رمزاں
یا دل جانے یا میں سمجھاں
ویراں دے نال اُٹھدا بہندا
بابل دا اوہ درد ونڈاندا
امڑی دا اوہ دل پرچاندا
بول کے مٹھے مٹھے بول
دل دا پنچھی ڈانواں ڈول

کنڈیاں دی ٹکڑی وچ تُل گئی
پھلاں جئی ایہہ جندڑی رُل گئی
غیراں نل کیوں غیر سداواں
جد ماہی وسیا وچ ساہواں
کیوں نہ ماہی ول اُڈ جاواں
پنجرے دے دو ویں پٹ کھول
دل دا پنچھی ڈانواں ڈول

بُلارا

مُدتاں ہوئیاں نیں ٹٹیا جدوں تیرا میرا سنگ
آکڑی تے بھُل کے بیلیا، فیر پیار دے بوہے لنگھ

اُس کوٹھے کدی تے پہنچیا فیر اُڈدا، اُڈدا آ
جتھے تیرے میرے ناں دی بڑی اُچی اڈی پتنگ

آکڑی تے اوپر دیسیا، اُس ول وی جھاتی مار
باری وچ بہہ کے تکدی، پئی راہواں تیری منگ

میں رانگلی تری للاریا، سدھراں نوں پے گئے چور
اپنے کچے تے نئیں سن، ساڈھے پیار دے سوہنے رنگ

غیراں دی چاکری چھڈ کے، اج اپنا پیار بچا
ترے بوہے ڈھول سپاہیا اُج آن کھلوتی جنگ

○

غزل

ایہہ پیڑاں نیں ان مُکیاں
ساہواں وچ سدھراں ٹُکیاں
چاہواں نزیاں خشبو واں
ایہہ کد مٹی وچ رُلیاں
کہیاں دل نوں ہون ٹکوراں
کہیاں نمیاں دا ہواں جھکیاں
ترا مکھ سرگھی دا سفنہ
دن چڑھیا ، اکھیاں کُھلیاں
اگ لگے یا ہن بجھے
چاواں دیاں پکھنیاں بُھلیاں

جتھے اِک اِک شیشہ ٹُٹیا
اُتھے سو سو اکھاں ڈُلھیاں
اسی عمراں دے ترہائے
آساں پیاساں وچ گھُلیاں
گئے پنوں مار اڈاری
سسیاں تھلاں وچ رُلیاں

جنہاں منزل سوکھی کیتی
اوہ راہواں کدی نہ بھُلیاں

گیت

ہر ویلے دل میرا ماہی ماہی کردا
مُدتاں دہائیاں جد ماہی نوں سی ٹوریا
بھکھ پئی، لام لگی، اوہنے مُکھ موڑیا
بجھ گیا دیوا انہاں نیھریاں وچ گھردا
ھر ویلے دل مرا ماہی ماہی کردا

نکے نکے بوٹاں نوں میں ہک نال لا لیا
کجھ کانے چُن کے میں آلہناں سجالیا
اتوں پئی ہسدی تے وچوں دل سڑدا
ھر ویلے دل مرا ماہی ماہی کردا

سام چاچا! واسطہ ای فیر اگ لائیں نہ
کھیڈ دی جوانیاں نوں لنبواں وچ پائیں نہ
اگے پیا دل میرا ٹھنڈے ساہ بھردا
ھر ویلے دل مرا ماہی ماہی کردا

○

نین سوالی

جدوں میرا بوہا کھڑکے
مرا دل پنجرے وچ پھڑکے
میں تکڑی دی وانگوں ڈولاں
میں دوڑ کے بُوہا کھولاں
کی ویکھاں اک سوالی
جِدی دو اکھاں دی لالی
مینوں رہ رہ کے سی کہندی
ترے ہتھ وچ رچے مہندی
کجھ دے دے رب دے ناں دا
کجھ صدقہ بھین بھراں دا
مَیں اُچے گھر دی باندی
کیہ اوس دی جھولی پاندی

مری آپنی جھولی خالی
مرے دوویں نین سوالی

۰

غزل

جے پیار ترے نال کریئے
کیوں دُنیا اُتے مریئے
بھاویں جو وی آکھن لوکی
کیوں لوکاں کولوں ڈریئے
دو ویں اِک مِک ہو جایئے
مریئے تے کٹھے مریئے
ویلے نال وگدے جایئے
بھاویں ڈُبئے بھاویں تریئے
ساری دُنیا توں جتیئے
سجناں کولوں خود ھریئے
پیاراں دیاں ٹھنڈیاں ساڑاں
کیہے مٹھڑے ہوکے بھریئے

جے مرنا ایں تے کیوں نہ
یاراں دے ہتھوں مریئے

○

گیت

گل سُن جا مٹیارے، جوگی آئے نی تیرے دوارے
لکھاں پنڈ اِنہاں نیں چھانے
جنگل بیلے پھرے نمانے
اک تیرے دیدار دے بدلے، اپنا سب کجھ ہارے
گل سُن جا مٹیارے، جوگی آئے نی تیرے دوارے

خالی ہتھ نہ ٹور اِنہاں نوں
نہ ترہائیا موڑ اِنہاں نوں
تیرے سچے پیار دے بھکھے ایہہ درداں دے مارے
گل سُن جا مٹیارے، جوگی آئے نی تیرے دوارے

غیراں دے ہتھ وک نہ جائیں
لائیاں نی تے توڑ نبھائیں
سُندے آں اج چار چوفیرے پھردے نیں ونجارے
گل سُن جا مٹیارے جوگی آئے نی تیرے دوارے

جدوں پُتر نے سر کڈھیا
اوہنیں ماں جائی نوں چھڈیا
اُڈ پُڈ گیا مار اڈاری
اوہنے مڑ کے جھات نہ ماری
اک گوری دے ہتھ چڑھیا
ماں دے وہڑے نہ وڑیا

او ڈالی کرماں والی
سدا جیہدی اکھ سوالی
گھر گھر دی دوہٹی ہوئی
ہاڑا کی نوں ہوئی
جدا ساک کسے نوں دسدی
پہلے اوس دے دل نوں کھسدی
جس کڑی دا ساک کراندی
بیگنی دا ناچ نچاندی
جس منڈے دے گھر وچ بہندی
اودھے پچھوں کدی نہ لہندی
پر دل دی ایڈی چنگی
گل کردی ، موہنوں منگی

لالی کرماں والی

او لالی کرماں والی
سدا جیہدی اکھ سوالی
او گھر گھر آندی جاندی
کڑیاں دے ساک کراندی
سب گبھرو اُس دے چاکر
اوہدے سرتے ماں دی چادر
جس پاسے دی اوہ لنگھدی
دھرتی تھر تھر کنبدی
جد اوہنے گھار وسایا
اک چن جیہا پُتر آیا'
پر منڈھوں کٹ گئی ڈالی
لُٹ پُٹ گئی کرماں والی
اُتھے پیو پُتر دا ٹریا
جتھوں کوئی نہ جا کے مڑیا

جدوں پُتر نے سر کڈھیا
اونہیں ماں جائی نوں چھڈیا
اُڈ پڈ گیا مار اڈاری
اوہنے مڑ کے جھات نہ ماری
اک گوری دے ہتھ چڑھیا
ماں دے وِہڑے نہ وڑیا

او لالی کرماں والی
سدا جیہڑی اکھ سوالی

گھر گھر دی دوہٹی ہوئی
ھاڑا کی لوٹی ہوئی
جدا ساک کسے نوں دسدی
پہلے اوس دے دل نوں کھسدی
جس کڑی دا ناک کراندی
تیگنی دا ناچ نچاندی
جس منڈے دے گھر وچ بہندی
اودھے پچھوں کدی نہ لہندی
پر دل دی ایڈی چنگی
گل کردی ، موہنوں منگی

او امرت، سب ترہائے
اوہنے سُنجے گھر وسائے
میں اوہدے کولوں جھبکیا
اوہنے میرا راہ دی ڈکیا
فیر میرا ہتھ ودھا کے
اک کڑی دے ہتھ وچ پا کے
مینوں ہک نال اوہنے لایا
مینوں اپنا وِیر بنایا
او کڑی ایہہ مچھو لاں رانی
اوہدی میری اک کہانی
او میری سجری چھاں ایں
مرے تِن بچیاں دی ماں ایں

او لالی کرماں والی
سدا جیہدی اکھ سوالی
جدی قسمت وچ سیاپا
اوہنوں لے بیٹھا اکلاپا
اوہدے حسن دا لہندا سورج
موہنوں کجھ کہندا سورج

اک چندرے دے گھر لتھا
جتھے سڑ گیا اوھدا متھا
ایس چندرے ہتھ ودھا کے
اوہنوں آپنے تلے ڈھا کے
کرناں دیاں مشکاں بدھیاں
راتاں دیاں فوجاں سدیاں
جناں سورج دا لہو پیتا
اوہنوں کرچی کرچی کیتا
اوہدے انگ انگ دا سونا
اوہدا اجھبر واں روپ سلونا
اَج گھر گھر واجاں مارے
نت جیون راج دلارے
پر اَج گھر والی کتھے
سورج دی لالی کتھے

اوہ لالی کرماں والی
سدا جیہدی اکھ سوالی

غزل

ادھدی دِھم اے باغ بہاراں وچ
اک پھل کھڑیا گلزاراں وچ

جدی جھیل نہ جھلی جاندی اے
اک نار ایسی ایہہ ناراں وچ

سدھراں دے نال پروئے تے
دل گندھ جاندے نیں ہاراں وچ

جنج تریل پوے انگیاریاں تے
یاد آوے کوئی پھوہاراں وچ

دل دے دیپک تو دیندے نیں
ہریا سے میگھ ملھاراں وچ

ایتھے پیار انار دی کلیاں نوں
چُن دیندے نیں دیواراں وچ

کناں خون ایں پسیاں ماندیاں دا
ایتھے ڈاہڈیاں دی تلواراں وچ

دل کل مکلا رہندا اے
اچیاں اچیاں سرکاراں وچ

آ دل دیاں گلاں کہہ لیئے
اَج بہہ کے آپنے یاراں وچ

گیت

سانوں دس جا اپنا ناں کڑیئے
ٹردی ایں تے پیلاں پاؤندی ایں
دھرتی دے روگ مٹاؤندی ایں
ترا مکھڑا پھُل گلاب جیہا
ترے ہونٹھ جیویں کلیاں کڑیئے
سانوں دس جا آپنا ناں کڑیئے

سانوں دیکھدی جا مسکاؤندی جا
زخماں تے ملھماں لاؤندی جا
توں دُھپ بہار دے موسم دی
اسی پیار دیاں چھاواں کڑیئے
سانوں دس جا آپنا ناں کڑیئے

راہواں وچ کھیڑے وسدے نیں
کامے روندے، ایہہ ہسدے نیں
سب کیندے نیں، لُٹ لیندے نیں
ہیراں جیہاں سدھراں، کڑیئے
سانوں دس جا آپنا ناں کڑیئے

جتھے پیار سدا مل جاؤندے نیں
جتھے کیدو مول نہ آؤندے نیں
آ اونہاں دیاں دل چلیئے
آ لبھ لیئے اودھاں کڑیئے
سانوں دس جا آپنا ناں کڑیئے

○

اَج دی گل

اَج لوکاں نوں کی ہوئیا اے
رو نئیں سکدے ہس نئیں سکدے
اک دوجے دے دل دیاں گلاں
اک دوجے نوں دس نئیں سکدے

اَج دے لوکی پیار دے کنے ترہائے نیں
نوہے تے پیا پانی وگدا
پانی تے سپاں دی شوکر
سپاں نوں مارن توں پہلاں
پانی نال ایہہ آپنیاں مشکاں بھر نئیں سکدے
جو اینہاں دا جی چاہندا اے
کر نئیں سکدے

اَج بندیاں نوں کی ہوئیا اے
بندے ای سپ بن بیٹھے نیں
اک پاسے ہڑ پانی دے نیں
دوجے پاسے سپاں دے ہڑ راہ نہ دیون

چوہاں پاسے طوفاناں دے شوہ وچ
گھرے ہوئے شیشے دے وانگوں مچھے انساناں نوں
ڈسن ،کٹن ، وڈھن
نالے ہسن ، نچن
اگلے ہڑ نہ رکن ، طوفاناں نوں ہور بلاون
طوفاناں دے آسے پاسے وگدے جاون

ربا ایہہ تیرے بندے نہیں !
ایہناں توں او کتے چنگے
جیہڑے مالک نوں ، سنگھن تے پچھانن
اوہدی خشبو اگے اگے
اے خشبو دے پچھے پچھے
جس پاسے او لاوے
ایہہ لگ جاون
سداحیاتی اوہدی خیر مناون
جیہڑے راہی اِٹ نہ چکن
اوہناں نوں ایہہ کدی نہ کٹن ، کدی نہ وڈھن
جیہڑا پیار دی بولی بولے
اوہدے قدماں وِچ ایہہ وِچھ وِچھ جاون

میں شاعر ہیں حق دا بندہ

میں رب دا ٹھنڈا پرچھاواں

ماواں، بھیناں بچیاں دی مَیں خیر مناواں

اونہاں دا دُکھ میـــرا دکھ اے

نال اونہاں دے اندرو اندر روواں تے کرلاواں

نال اونہاں دے تھاں تھاں جاواں

پر میں نظری کدی نہ آواں

اپنے گیتاں دی مُرلی وچ

پیار دے سوہنے گیت رچا کے

گیتاں نوں تلوار بنا کے

صدیاں دے، ترہائے تے بھکھے ننگے لوکاں دی فوج بنا کے

چھل چھل دے وچ تردا جاواں

سب سپّاں نوں مار مکاواں

بھولے، پیارے، سُچّے تے سچے لوکاں نوں

خونی چھلاں وِچوں کڈھ کے

سکھ ساگر دے وچ لے آواں

سکھ ساگر وچ اوہ دی تردے جاون

سکھ ساگر وچ مَیں وی تردا جاواں

O

غزل

ساریاں گلیاں لہو نال بھریاں ویریاں دے گھر مہندی
سجناں تینوں کی دساں ایہہ خلقت کی کجھ کہندی

خورے کیہ ہوون والا اے ساری راتی جاگاں
چھلاں ورگی سوہل حیاتی رہ رہ اٹھدی بہندی

کوئی نہ آیا لکھ میں دل دے بوہے کھلے رکھے
اَج تک کوٹھے کوٹھے دھپ ہجر دی چڑھدی لہندی

کل آئی تے اَج ٹر چلی دو ہٹی سدھراں والی
آساں پیاساں دی دُنیا وچ ہور کوئی دن رہندی

تھک گئے آخر جھگڑے جھیڑے سارے درداں والے
زخماں نال پروتی جندڑی کد تک دُکھڑے سہندی

ہور جمیل کرے کی اپنی گل جند نمانی،
منزل تک تے لے آئی ایہہ اوڑک ڈھہندی ڈھہندی

O

گیت

بیٹھیاں بٹھایاں مرے ہنجو پیئے وگدے
وانگ کٹاری مرے دل وچ لگدے
ھاسے ویری جگ دے

بیتیاں حیاتیاں توں چِٹھیاں نہ پائیاں
چن ماہی دس ہُن کدے نال لائیاں
دیندی آں دہائیاں

ویریاں دے وس پا کے دل توں نہ نس وے
کنڈ ساہنوں دسی آ تے مکھڑا دی دس وے
نیڑے نیڑے وس وے

○

چل رُٹھڑا یار منائیے

تینوں یاد نئیں جس ویلے
آیا سیں میرے وہڑے
اسی دوساں فیر دی گلے
اسی اک دوجے نوں تکدے
کجھ موہنوں بول نہ سکدے

ایہہ جیون اک پہیلی
اَج کتھے سی او بیلی،
جیدے دُکھیا نین سوالی
جیدے باہجہ سی وہڑا خالی

مَیں سو سو ترلے کیتے
چل رُٹھڑا یار منا لے
جیہڑی سٹ لگی اے اوہنوں
اَج توں وی اَپنی ہِک تے
اک اوہو جیہی سٹ کھالے

پَر توں نازاں دا پلیا
توں ازلاں داھڑ جائی
توں میری گل نہ منی
رب جانے توں کنج دل تے
وڈا جیہا پتھر رکھ کے
مینوں کہن لگا کی ہوئیا

جے رسیا یار نمانا
میں کول اوہدے نئیں جانا
ایس شہر دے آلے دوالے
مرے ہور وی یار نیں لکھاں
جیہڑے میریاں راہواں دے وچ
دن رات وچھاون اکھاں

عمراں دا پیسٹڈا کٹ کے
اج مڑ کے کیوں آیا ایں
اَج تیرے یار نیں کتھے
جیہڑے سارے تیرے ور گے
پھل پھل تے اڈ دے بھونرے

توں وی اوہ دی ھسر جائی
توں آپنے یار نوں چھڈیا
اوہناں تینوں رَل کے وڈھیا
ایہو ای مان سی تیرا
ایناں ای تیرا ناں سی
بس اینی سی وڈیائی ،

مُڑ ایہو تیری تھاں سی
ہُن رو رو کے کیوں آکھیں
مینوں وچھڑیا یار ملا دے
ہن کاہنوں ترلے پا ویں ،
مرا رُٹھڑا یار منا دے
مَیں تینوں کیہ سمجھا واں

رٹھا یار تے وگدا پانی
کدی مڑ کے فیر نہ آوے
جیہڑا اوہنوں ڈھونڈن نکلے
اوہ آپ وی گم ہو جاوے

ایہہ پیار ایہہ گھمر گھیری
ہُن چھوڑ کے شان وڈھیری
گم ہونا ای تے چلیئے
او رُٹھڑا یار منائیے
بھاویں مڑ کے فیر نہ آئیے

○

غزل

ہتھاں دے وچ ہتھ کڑیاں نیں پیراں وچ زنجیراں نے
مارن والیو کجھ تے دسو ساڈھیاں کیہ تقصیراں نے

چور اچکے موجاں مارن، سادھ اُڑنگے سولیاں تے
ربا ایہہ انصاف ایہہ کیڑا، ایہہ کہیاں تقدیراں نے

کل دے میر شمیر تے مرنے جٹ دی جان دے لاگو سن
ہن صیباں وی مار مکائی اَج دے میر شمیراں نے

اَڈیاں رگڑ رگڑ کے اسی سب دے سامنے مردے رہے
دل درداں دا حال نہ پچھیا ساڈھے پیر فقیراں نے

کل وی ساڈھے چٹے کالر جگ نوں دھوکا دیندے رہے
اَج وی ساڈھے دل دے کرتے اندروں لیراں لیراں نے

رانجھے دی ونجھلی تے اج وی ایہو کوکدی رہندی اے
کامے بیلے بیلے رلدے کھیڑیاں دے وس ہیراں نے

اوہ تے انساناں دے دل وچ پیار جگاون آئے سن
نگری نگری بھانبڑ بالے کیوں بے رحم سفیراں نے

باہروں باہروں سدھے سادے، بھولے بھالے لگدے نے
اندرو اندر سودے کیتے گھم گھیر ضمیراں نے

دل دے ہتھوں فیر وی لوکی ہس ہس سولی چڑھدے رہے
چنگیائی تے کیہ کرنی سی زلفاں تے زنجیراں نے

ساڈھی قسمت دا تارا تے چڑھدیاں ای ڈب جانا سی
پر عمراں دا ساتھ نبھایا ہتھو ہتھ لکیراں نے

تاریاں نے نہیں رستہ دسیا، سرگھی بوہا کھولیا نہیں
سورج کولوں ہن کیہ پچھیے کتھے اوہ تنویراں نے

ویریاں دی تلواراں کولوں اسی جھیل نہ مردے ساں
ساڈھاٹوں ٹوں پچھ سٹیا اے دلداراں دیاں تیراں نے

○

گیت

گُڈیئے ہُن میرا کی زور
توں سیں میرے پیار دی گڈی
جیہڑی اسماناں تے اڈی
پر لوکاں اوہ پیچے پائے
وچوں کٹ گئی ساڈھی ڈور
گُڈیئے ہُن میرا کی زور

پھٹیاں اکھاں تکدے تکدے
ٹٹے سارے مان عشق دے
تو محلاں اُتے جا ڈگی
تینوں لُٹ کے لے گئے ہور
گڈیئے ہُن میرا کی زور

تینوں ہُن کوئی ہور اڈاسی
وچ محلاں دے جا لکاسی
ایہہ غم میںنوں کھاندا جاندا اے
بن ماںجھے سی میری ڈور
گُڈیے ہُن میرا کی زور

پر گُڈیے اوہ دن وی آسی
ہور ہوا دا رُخ ہو جاسی
توں میرے کوٹھے تے آ ڈھہیں
فیر نہ دل کرسی ایہہ شور
گُڈیے ہُن میرا کی زور

○

ٹھوہنگاں

باہر بدل گجے دسے
میں اندر کمرے وچ بہہ کے
ہیٹر دی گرمی دیاں پل پل لواٹ سکوراں
میرے تن دے عاشق کپڑے
مرے من دے ننگے پن دی چغلی کھاون
بستر دی گرمی وچ رُجھیا
چھوٹی میز تے رکھی ہوئی کالے رنگ دی کافی
گھٹ گھٹ، سِپ سِپ پیواں
کوئی پکھیرو میرے اندر ٹھوہنگاں مارے تے میں سوچاں
رَجے ہوئے پیٹ دے نال اک سجے سجائے گھر وچ رہ کے
سوہنے سوہنے سوٹ بنا کے، نالے آپنے ٹھاٹھ ودھا کے

مینوں، یے گھر، سردی دے وچ مردے ہوئے
بُھکّھے ننگے لوکاں دے لئی
روٹی، کپڑے تے جھگیاں دی گل کرن دا ایہہ حق کس نے دتا — !

کدھرے ایہہ گل ای نہ ہووے
میرے دل دا چور ای میرے اندر دا اندر
میرے دل نوں انج پرچاوے جے مَیں
لوکاں دا ایہہ حق وی لے کے
آپنے گھر دی اچی باری دے وچ بہہ کے
اتوں اوہناں دا ای ہو کے
وچوں انہاں دے کولوں وکھرا ای رہواں
او بھاویں پئے سڑ بل جاون
پر مینوں کوئی سیک نہ لگّے

○

غزل

اچی باری دے وچ بہہ کے
اج کیوں میرا دل پیا سہکے

کاہنوں میرا ویری ہوئیا
دل دا سجّن گھر وچ رہ کے

فیر سر چک کے گل کی کرنی
جے توں دل دینا سی ڈھہہ کے

اسی تے ہور وی ہو لے ہوئے
دل دی گل یاراں نوں کہہ کے

دھرتی تے پھُل بندے جاون
اکھاں وچوں اتھرو ڈھہہ کے

بھیڑیا میری گل وی سُن لے
کدے تے میرے کول وی بہہ کے

اک میں جاگاں سَوں گئے سارے
آپنے آپنے دل دی کہہ کے

اساں گجھے شعر وی لکھے
دل دی گجھی چوٹ نوں سہہ کے

بارش دی کِن مِن وچ آپنی
اکھ پئی پھڑکے، دل پیا سہکے

ایکن دو مِٹی نے گھُنڈ چکیا
جیکن رات دی رانی مہکے

تن دا پنچھی ہتھ نہ آوے
نالے کھاوے نالے کھہکے

دل وچ یاداں شور مچایا
باغاں دے وچ پنچھی پہکے

کیدے کول جمیل اج تیرا
جیوڑا لہکے، مہکے، چہکے

گیت

اَج سانوں تیریاں لوڑاں

توں ٹُر گیا تے اسی جھلے
پئے پھردیئے کل مکلے
تری پگڑی تینوں سجے
کوئی تیری جا نہ ملے
اسی سارے لل ولے
ترے ناں نل اپنے دل نوں
پئے کر دیئے آپ ٹکوراں
اَج سانوں تیریاں لوڑاں

تینوں کھس کے لے گئی دوری
ہوئی کھیڑیاں دی گل پوری
جے رانجھن توں گھر آ دیں
تینوں کُٹ کھوائیے چوری
توں گھر گھر دی مجبوری
تینوں لبھتے چار ے پاسے
اساں تھاں تھاں لائیاں دوڑاں
اَج سانوں تیریاں لوڑاں

اک ہتھ وچ تسبیح مالا
دوجے وچ زہر دا پیالا
اوہدے کول نیاں کی ہونا
جدا منہ چٹا ، دل کالا
نئیں کوئی وی دیون والا
تینوں رب دے کولوں منگیئے
نئیں اوہدے گھر وچ تھوڑاں
اَج سانوں تیریاں لوڑاں

کتھے ویں میریے مائے

کتھے ویں میریے مائے
میں تینوں واجاں ماراں
میں ڈالیوں ٹُٹیا پتّر
ہن کتھوں آن بہاراں

کوئی نئیں اپنا دردی
سب میرے خون دے پیاسے
مینوں تیرے باہجوں مائے!
ہن دیوے کون دلاسے

توں ماں سیں تیرے ورگی
دھرتی نل پیار میں کیتا
ترے شہد جئے دُدھ ورگا
میں ایس دا امرت پیتا

دھرتی دی جھولی بہہ کے
مَیں سب دے دکھڑے ونڈے
تھکے ٹٹے راہیاں دے
پیراں چوں کڈھے کنڈے

ایہہ جُرم تے ایسا نئیں سی
جیہڑا میرے متھے لگدا
پر میں ای چور سداواں
لٹیا ہویا اک ٹھگ دا

ہُن منصف ، قاضی ، کھیڑے
سب میرے وَیری ہوئے
کدھروں وی ہیر نہ لبھے
رانجھے دی ونجھلی روئے

اَج ویریاں میرا پنڈا
سُولاں دے نال پرُتا
خلقت وی کجھ نہ بولی،
تے رب وی رہ گیا سُتا

جے دس چلے تے ماۓ
تری مٹی ڈھونڈھ لیاواں
فیر ہوکیاں نال ایہہ مٹی
چَوہنہ پاسے مار اڈاواں

اِنج سوہیاں ہنیریاں جھُلّن
ہر جھوٹھ دی کندھ ڈھہہ جاوے
مَیں رہواں یا نا رہواں
اک سچ دا ناں رہ جاوے

غزل

او وی ٹر گیا کر کے گھار خالی
جلے گھر وچ آپنی جان گالی

کتھے رات گزاری نے دسو تاں سئی
میں نہ آواں تے کہندی اے گھر والی

اینتھے ہتھ نوں ہتھ پچھاندا اے
اک ہتھ دے نال نہ وجے تالی

ہن تے لمے جدائیاں دے پینڈڑے نیں
کدی آئی سی رات سہاگ والی

فیر جاگن گے درد وچھوڑیاں دے
فیر مڑ کے آئی ایہہ رات کالی

فصل چٹ لئی اے ساری مکڑیاں نے
اساں ایویں ای دُھپ تے ٹھنڈ جالی

ہر پاسے خزاں پئی نچدی ایہہ
نہ اوہ باغ نہ باغ دا اوہ مالی

ایتھے آلہنے پنکھ پکھیرواں دے
روکو ہتھ نہ کٹیو ایہہ ڈالی

ایناں باغ بغیچے دا مان کاہدا
ایتھوں جلیئے تے دوویں ہتھ خالی

گیت

اسی جنم جنم دے پیاسے

ہرتے او دُھپاں پئیّاں
سب اڈ پڈ گئے پرچھاویں
ساڈھے دل نوں ٹھنڈ پے جاوے
نیجناں جے توں مُڑ آویں

ترا ناں لے لے کے دل نوں
اسی دیتےّ آپ دلاسے
اسی جنم جنم دے پیاسے

کجھ دل دا روگ اولڑا
کجھ ویریاں مار مکائیا
ساڈھی جندڑی ٹوٹے ٹوٹے
ساڈھا پیار بڑا ترہائیا

نالے دکھڑے لکھ ھزاراں
نالے سارے جگ دے ہاسے
اسی جنم جنم دے پیاسے

ساڈھے اُتے جو جو ورتی
اسی کس کس نوں ہن دسیئے
ایتھے سارے پیار دے ویری
اسی کتھے جا کے دُسیئے

رانجھن نوں روندیاں ہیراں
ایتھے کیدو آسے پاسے
اسی جنم جنم دے پیاسے

○

اِک نِکی جئی گل

او میریا ربا سچیا
اَج بسُن لے مری دعا
مرا چن جیا لال گواچیا
اوہنوں میری جھولی پا
مَیں نھاں نھاں کوکاں ماردی
مرے سر وچ پئی سُوا[1]
اُودھر سب پنڈ دے چوہدری
اِیدھر اک دردی ما
کی ہویا اج کیوں سکیا
او تیرا دل دریا
اک چھوٹی جئی گل کہن دے
توں سب دا لکھ داتا

کس نیں تینوں رب آکھنا
جے مکیا نِرا وسا[2]

[1] سواہ [2] وساہ

غزل

اوہ بیدردی رٹھیا سا ہتھوں چھٹیا شہر لہور
دِل انج کل مکلاّ جیویں جنگل دے وچ مور

تینوں چھڈ کے شیشے وچ کنج اکھ نال اکھ ملاں
جے ایہہ دل وی بھونرا ہوندا لبھدا پھُل کوئی ہور

جے توں کول نہ ہوویں تینوں لبھاں سفنیاں وچ
توں اِنج دل وچ اُتریں جیویں نویں نویلی بھور

پرھیا وچ بہہ کے وی میرے ہتھ نہ آویں توں
پکڑاں رات دے اوہلے اوہلے تیرے دل دا چور

مَیں چلاں تے اِک پیلی وی پیراں ہیٹھ نہ آئے
توں سبھناں نوں مار مکاویں، آپنی آپنی ٹور

بلدیاں دھپاں دے وِچ دی توں نسدی نسدی آئیں
میریاں ٹھنڈیاں گوڑھیاں چھاواں دیکھ لے میرا زور

بن مانجھے نیئں پیچے پیندے ہتھ خالی ای رہن
اودھی گڈی سب توں اُچی جیدے ہتھ وچ ڈور

سب نوں اپنی اپنی پئی اے تیری کون سُنے
ایتھے دل دا دردی کیہڑا نہ کر ایویں شور

کل رستے وچ چلدیاں چلدیاں ویکھیا اک جھلا
اج جمیل ایہہ سوچدا ہاں اوہ مَیں ساں یا کوئی ہور

گیت

توں دُھپ تے مَیں پرچھاواں

توں سوہنا روپ ازل دا
ترے مکھ تے سورج بلدا

مَیں چھتّر دی چھاں وانگوں
تینوں رج رج کے پرچاواں
توں دُھپ تے میں پرچھاواں

توں ہیر مَیں رانجھن ماہی
اک منزل دے دو راہی

تو جتھے تیکر جاویں
ترے نال میں ٹُردا جاواں
توں دُھپ تے مَیں پرچھاواں

چل چل کے توں تھک جاویں
جدوں شام پوے گھر آویں

میں کھول کے دل دا بوہا
تینوں آپنے کول لکاواں،
توں دُھپ تے میں پرچھاواں

○

کنج آکھاں

مَیں کس دے کولوں انصاف منگاں
اِتھے کدھرے کوئی میرا گواہ وی نہیں
کینوں آپنے دل دا حال دساں
کسے دل دے وِچ میری چاہ وی نہیں
چوہاں پاسے کھلوتے بند وقتی نیں
نس جاونے دی کوئی راہ وی نہیں
آپنے سر تے اوہو ای پالیواں
میرے کول تے ایتھے سواہ وی نہیں
کال کوٹھڑی وِچ بہیا سِکناواں
سجن ویری دا کوئی وساہ وی نہیں
کنوں واج ماراں، کنوں کول سدّاں
اَج کوئی میرا درد خواہ وی نہیں
کسے ہور بھروسے دی گل کاھدی
ہُن آپنے اُتے وساہ وی نہیں

پر جیوندیاں جی مَیں کنج آکھاں
مینوں جیونے دی کوئی چاہ وی نہیں

غزل

زلفاں وچ مکھڑے دی لو
نہیریاں چوں پئی پھٹدی پو

دل وچ اک توں تے اک میں
شیشہ اک تے اکھیاں دو

جیناں وچ سجناں دی تاہنگ
اوہناں راہواں وچ کھلو

ٹر گئے بچپن دے سب یار
اکڑّ ، بکڑّ ، بھمبا ، بھو

گزری کل ، ویلے دی چھل
گزریاں گلاں نوں نہ چھو

جیوندے جی مَیں مر دا جاں
جندڑی اک بکھیڑے سو ،

فیر کچے دا کچا گھر
عمراں تک پیا مٹی ڈھو

تاریاں وانگن ساری رات
موتی موتی ھار پرو

خشبو واں دے نال جمیلؔ
لبھ لے ویلے دی کنسو

○

گیت

میں پنجاب دی سوہنی ہیر
میری چُھٹ گئی ویر

نہ کج پال سہیلیاں آئیاں
نہ میں رجھ کے ریجھاں لائیاں
نہ رَل رِل کے ڈولی پایا
بھیناں ، بھائیاں تے بھرجائیاں
کدی نہ اکھیاں رو رو تھکیاں
کدی نہ مُکی دل دی پیڑ
میں پنجاب دی سوہنی ہیر
میری چُھٹ گئی ویر

امبڑی دا دُکھ لوں لوں وسیا
بابل دا سکھ کوہ کوہ نسیا
دل وچ جیدی تانگ سمائی
او رانجھن دی جگ نیں کھسیا
کیہنوں رکھاں کیہنوں کڈھاں
اِک سینے وچ سو سو تیر
میں پنجاب دی سوہنی ہیر
میری چُنی لیر و لیر

نین سوالی تے ہتھ خالی
میں جیون دی سُکی ڈالی
سکیا پنج دریاں دا پانی
کتھوں ہُن آوے ہریالی
چار چوفیرے کیدو کھیڑے
اگے پچھے میر شمیر
میں پنجاب دی سوہنی ہیر
میری چُنی لیر و لیر

کندھ

مَیں آں رات دے اک پاسے
توں رات دے دوجے پاسے
وچ نیھرے دی کندھ
چیٹ چیٹ جیبھاں نال اساں اِس کندھ نوں نیواں کیتا
اک پل ای اَکھ مِیٹی تے فیر کندھ اُچی دی اُچی
اپنی باہنہہ اُلاراں تے مَیں تینوں واجاں ماراں
سرگھی ورگا مکھڑا دسیں
دسّیں تے چھُپ جاویں
توں میرے ہتھ نہ آویں

اک دوجے توں او ملے
ساڈھی ساری عمر و ہائی
ایہہ نیھرے دی گندھ نہ ڈگی
آپنا لیکھ جدائی
نالے سارے جگ دے
طعنے ، مہنے ، ہاسے
مَیں آں راتی دے اک پاسے
توں ایں دوجے پاسے

○

غزل

جے اوہ پچھے میرے دل دی میں اوہنوں کیہ دساں
ہور تے کجھ وی کہہ نہ سکاں کھڑ کھڑ کھڑ کھڑ ہساں
لاسہ لا کے کجلے والا اوہنے جال وچھایا
جناں اوہدے کولوں نساں اوہناں ہور وی پھساں
تینوں پٹ داماس کھلاواں فیر وی توں ناں آویں
خورے کنیاں ڈونگھیاں تیریاں راہواں دے وچ کساں
اوہدے دل نہ تکاں جیہڑا دل دے اندر وسے
جیہڑا میرے ہتھ نہ آوے اوہدے پچھے نساں
فیراو مینوں لبھے تے مَیں اوہدے ہتھ نہ آواں
جی کردا اے ایسراں اوہنوں اوہدے کولوں کھساں
توں اک کھلے سمندر وانگوں مینوں ہک نال لاویں
میں اک بدلی بن کے تیرے کوٹھے اُتے وساں

کدے تے پنڑاں موڑ مہاراں، بیٹھی کاگ اڈاواں
جے مڑ آویں، تھلاں وچ وی ہساں وساں رساں

گیت

ساڈے دُکھ سُکھ سانجھے
ہس ہس کے سارے دکھ جریئے
کسے وی غم دا غم ناں کریئے
جیون دیّئے، جیوندے رہیئے
مریئے تے دُکھ نال نہ مریئے
چار چوفیرے ہسّن وسن
لوک، بھتیجے، بھانجے
ساڈے دُکھ سُکھ سانجھے

چنگیاں گلاں سبھ دیاں رہون
بھیڑیاں لاٹاں بجھ دیاں رہون
گڈیاں اچیاں اچیاں اڈن
سدا ایہہ بھاجیاں چھدیاں رہون
کدے نہ کٹن ، ویریاں ہتھوں
ساڈھیاں ڈوراں ، ما نجھے
ساڈے دکھ سکھ سانجھے

بین محبتاں والی وجے
گھر گھر دے وچ وہٹی سجے
زہر پیالہ کوئی نہ پیوے
امرت پی پی دنیا رجے
دھرتی سورگ بنے تے اُتے
وسن ، ہیراں رانجھے
ساڈے دُکھ سُکھ سانجھے

○

دروازے دا بھِٹ

(احمد شمیم دی یاد وچ)

دروازے دا اک پٹ ٹٹ جاوے تے
دوجا ٹھک وجے
دروازے دا اک پٹ
کل مکلا
بوہے اُتے آن کھلوتے
طوفاناں نوں
روک نہ سکے
ٹوک نہ سکے

ربا کسے دا یار نہ وچھڑے
آپنے یار نوں یاد کرے تے

رہ رہ کے کرلاوے
ٹکراں مارے
کیویں دل دا بھیت چھپاوے
باہروں سب کجھ نظری آوے
اوہدا استر کوئی نہ کجے

دروازے دا اک پٹ ٹٹ جاوے تے
دوجا ٹھک وجے

غزل

میریاں کیتیاں میرے اگے بھاویں نساں بھجاں'
آپے تک تک میں شرماواں کی کھولاں کی کجاں

سانوں آپنی جھولی پا لے ساڈی خیر منا لے
مائے نی ہن تیرے ہتھ نیں ساڈیاں ساریاں لجاں

تیرے پیار وچھوڑے نے تک حال مرا کی کیتا
اندروں مَیں کھوکھے دا کھوکھا باہروں بھاویں وجاں

دل دی باری کھول کے رکھاں تینوں جھاتیاں ماراں
ہور وی تریہہ ودھیری ہووے تک تک مَیں نہ رجاں

رانجھا یار نہ آوے تے مَیں کینوں پیار لٹاواں
میں کہدے لئی ہیر بناں تے مَیں کہدے لئی سجاں

گیت

(احمد شمیم دی یاد وِچ)

اوہ مرا گوانڈھی یار خبرے کتھے گیا
سنجا ویہڑا، چُپ دروانڑے
یار دے بوہے اُتے جا کے
میں دیواں اوہنوں آوازے

پر اوہ موہنوں کجھ نہ بولے
نہ چاہواں نال اگے ودھ کے
اپنے گھر دا بوہا کھولے

کوئی نہ پچھے میریاں ساراں
میں اک واورولے وانگوں
دروازے نال ٹکراں ماراں

اوہدیاں گلاں اوہدیاں باتاں
دل وِچ سانبھ کے رکھیاں ہوئیاں
اوہدے پیار دیاں سوغاتاں

اوہدی جھولی پاواں دردی جتھے گیا
او مرا گو انڈھی یار خبرے کتھے گیا

نسلاں دا راجہ

اچیاں لمیاں فصلاں اگیاں بیج زمیں وچ بوئے
کنے بال مرے ہتھاں دی لو وچ وڈے ہوئے

کلیاں کھڑ کے پھل بنیاں تے کھلر گیاں خشبو واں
لیندیاں پھر دیاں آون والے کل دیاں کنسوآں

سرحداں دے راکھے اُچے لمے ڈھول سپاہی
اج منزل تے جا پہنچے نیں کل دے بھولے راہی

اسماناں تے اڈدے پھردے، دھرتی اُتے وسن
رہ بھلیاں ہوئیاں نوں اگے ودھ کے رستہ دسن

ٹٹیاں بھجیاں ہوئیاں لوکاں دا ایہہ مان ودھاون
مریم دے جائے وانگوں ہر دل دا روگ مٹاون

نویاں راہواں کھلدیاں جاون جد کرن تدبیراں
کٹ کٹ جاون کوہجھ کرودھ دیاں سبھے زنجیراں

ایہہ پتر میری دھرتی دے ، سوچاں سمجھاں والے
ایناں دے ہتھ قسمت کل دی جُگ جُگ جین جیالے

ویکھو میرے بال نیں کنے ، میں ایسان دا بابا
راج کراں میں سب دے دل تے ، میں نسلاں دا راجا

جگ دی پیاس بجھائی فیر وی میری رُوح ترہائی
جو کجھ کول سی سب نوں ونڈیا ایہو مری کمائی

O

غزل

چناں تیرے چار چوفیرے رلدیاں رہن مثالاں
جے چانن نہ ہووے تے مَیں دل دا بھانبڑ بالاں

اندرو اندر دھخدا رہواں مونہوں کجھ نہ کہواں
تینوں تینوں پارس بندا جاواں، جیوں جیوں جندڑی گالاں

تینوں کول بلاواں یا میں تیرے کوٹھے آواں
میں تے ساری راتی گھریا رہواں وچ سوالاں

راہواں تک تک کنیاں دھپاں چڑھیاں چھاواں ڈھلیاں
روز ہیں کل نوں اَج تے اج نوں اگلی کل تے ٹالاں

اودھر دی وڈی ہو کے غیراں دی ہو جاوے
جس سدھر نوں وی مَیں آپنے سینے دے وچ پالاں

اُنوں تے مَیں چنگا بھلا بھریا بھریا لگاں
وچوں کِناں کُنگا کیتا تیرے خواب خیالاں

ست رنگی پینگاں دے وچوں تیری خشبو آوے
کیڑا کیڑا رنگ چڑاواں تے شعراں وچ ڈھالاں

○

گیت

راہواں تے رُکھ پئے سجدے نیں
ساون دیاں واواں جھُلیاں نیں
اکھاں چوں یاداں ڈُلھیاں نیں
انج دل پیا دھک کردا اے
جیویں ساوے پتر وجدے نیں
راہواں تے رُکھ پئے سجدے نیں

پُھل کھڑ پئے نیں پھل آئے نیں
شاخاں نے گہنے پائے نیں
ایہہ گبھرو شہد گراواں دے
بنئیں لوکی تک تک رجدے نیں
راہواں تے رُکھ پئے سجدے نیں

ایہہ ازلوں ساتھی راہیاں دے
ایہہ سجن ڈھول سپاہیاں دے
ایہہ آپنی اگ وچ بل بل کے
جگ دے زخماں نوں کجدے نیں
راہواں تے دُکھ پئے سجدے نیں

ایہہ پت جھڑ دے وچ سُکدے نئیں
ایہہ کسے دے اگے جھکدے نئیں
اوہ سب گج وَج کے ٹُر جاندے
جیہڑے بدل نسدے بھجدے نیں
راہواں تے دُکھ پئے سجدے نیں

ایہہ دُکھ نیں مان حیاتی دا
ایہہ سکھ دھرتی دی چھاتی دا
ایہہ کل تے ٹالن والے نئیں
ایہہ سنگی ساتھی اَج دے نیں
راہواں وچ دُکھ پئے سجدے نیں

○

ماں

مَیں ست پُتراں دی ماں

مرا لوکو کرو نیاں
مَیں ست پُتراں دی ماں
اک کھیتاں دے وچ سڑیا
اک رل وچ زندہ گڑیا
اک دق نے مار مکایا
اک لام توں مُڑ نہیں آیا
اک فائلاں دے وچ کھُبیا
اک دل دریا وچ ڈُبیا
اک سچ بولن دا قیدی
مَیں در در دی فریادی
مَیں اج وی کل مکلّی
سب مینوں آکھن جھلّی

مَیں جاواں کیہڑی تھاں
مَیں ست پُتراں دی ماں

غزل

چن جدوں اسمانی چڑھیا' ویکھیا ساریاں جگاں
کسے نہ تکیاں ، کون بجھاوے ساڈے دل دیاں اگاں
اوناں میرے دل وچ وسّے ، جناں میتھوں نسے
اوہدے دل تکاں تے آپنے آپ نوں سوہنی لگاں
اج بابل میری بانہہ پھڑ کے ڈولی وچ بٹھاوے
آپنا گھار وساون جاواں تے پردیسن لگاں'
میرے ماں جائے ویراں دے اُچے رہون شملے
کدی نہ ڈِگن ، کدی نہ رُلن پیراں دے وچ پگاں
مٹی دے وچ مل جاواں تے دُکھاں دے کم آواں
دھرتی دے وچ اگدیاں جاون میرے تن دیاں رگاں

بھُلیا اَج تیرے نال مِل کے اگ ہڈاں دی بالاں
جنے میںوں ٹھگیا اَج اُس ٹھگاں دے ٹھگ نوں ٹھگاں

○

گیت

دل وچ وسن سدھراں پیار بہار دیاں
اکلاپے دا روگ نہ لگّے
دل وچکار دمامہ وجّے
ساڈے خواباں دے وہڑے وچ
ہس ہس کِھکلی پاون سانجھاں یار دیاں
دل وچ وسن سدھراں پیار بہار دیاں

ملے نہ درد وچھوڑے والا
رہوے سلامت چن دا ہالا
رَل مِل اسماناں تے اُڈّن
کدے نہ وچھڑن سوہنیاں کونجاں ڈار دیاں
دل وچ وسن سدھراں پیار بہار دیاں

خوش وسیے تے رہیئے راضی
جت لئیے جیون دی بازی
سارے جگ توں مُک مُک جاون
جھوٹھے رشتے ناطے ، گلاں ھار دیاں
دل وچ وسن سدھراں پیار بہار دیاں

کھِلن پھُل خشبوواں والے
سجناں دی کنسوواں والے
مُڑمُڑ وطناں دے دل آون
نمیاں نمیاں واواں ہار سنگھار دیاں
دل وچ وسن سدھراں پیار بہار دیاں

اگ دا رس

انگیاراں تے پانی پایئے تے بلدی اگ بُجھ جاندی اے
خورے میرے دل وِچ کیہ اے
تیرے پیار دا ٹھنڈڑا مٹھا امرت پیواں
تے دل دھک دھک ہور وی دھڑکے
پیار دی اگ کجھ ہور وی بھڑکے
پیار دے ویری اگ بجھاون دے لئی
مشکاں بھر بھر تھکے
ازلاں توں ایہہ دل جنگل دی اگ
کسے توں بُجھ نہ سکے
ایہہ او اگ اے
جیہڑی بھڑکے تے کجھ ہور وی ٹھنڈ پے جاوے
اگ وی امرت رس بن جاوے

○

غزل

متھے اُتے چن جیا ٹکا نک وچ سوہنی نتھ
اج دی مینوں یاد نئیں تیرے مہندی والے ہتھ

دل وچ تاہنگ نہ ہووے تاں سبھ زوروری اے جھوٹھ
رتی جھگھ نہ چڑھنی بھاویں ست سمندر منتھ

دل دے پیار خزانے دل ہتھ پاون تے سڑ جان
اُنج تاں ڈاکو لے جاندے نیں سبھ کجھ ہتھو ہتھ

ساری دنیا اَج مہا بھارت دا اے میدان
اگے پچھے لاشاں وچھیاں لہو وچ ڈبی رتھ

جیہڑے پاسے جایئے اگ دے لانبو دسدے نیں
پھلاں ورگی جندڑی، ایدے کیڈے اوکھے پنتھ

ہوٹھاں اُتے مہراں لگیاں کیہ پچھنا ایں حمبیل
اک دوجے ول بٹ بٹ تکیئے کوئی گل نہ کتھ

○

گیت

ایتھے پیار دا دیوا بال

ودھن یاراں دے مان
اُڈ شوق پتنگے آن
رَل مِل کے پان دھمال
ایتھے پیار دا دیوا بال

ونجھلی دے مٹھے بول
اج سارے ساڈے کول
اساں لبھنی ہیر سیال
ایتھے پیار دا دیوا بال

چوراں دے سر تے تاج
ایتھے سارا چوپٹ راج
مٹی وچ رُلدے لال
ایتھے پیار دا دیوا بال

ایتھے چار دے کوٹ ہنیر
ایتھے کرنی اَج سویر،
اساں روشنیاں دے نال
ایتھے پیار دا دیوا بال

تیرا کوئی نئیں جواب
توں رب دا سچا خواب
توں اپنی آپ مثال
ایتھے پیار دا دیوا بال

○

قہر دا شہر

کیہنے دُکھ دا شہر وسایا
کیہنے ایڈا قہر کمایا
ربا توں ایں یا کوئی ہور اے
کس دے ہتھ وچ ساڈھی ڈور اے
جینا چاہئیے، جین نہ دیوے
زہر وی سانوں پین نہ دیوے
چارے پاسے راج اسے دا
ہتھ ساڈھے تے کاج اسے دا
سب کجھ اوہو ہی لے جاوے
ساڈھے ہتھ کجھ وی نہ آوے
اسماناں ول بٹ بٹ تکیئے
مونہوں کجھ وی بول نہ سکیئے
مردے رہیئے تھوڑے تھوڑے
اَسی سارے گھگھو گھوڑے

○

غزل

ایدے سِر دا سائیں ہالی اے
ایہہ دھرتی کرماں والی اے

چوہ پاسے جس دی خشبو اے
اوہ دل دے باغ دا مالی اے

توں کیہڑے پاسوں آؤنا ایں
کدھروں پوہ پھُٹن والی اے

جتھے پیار دے ہاسے وسدے نہئیں
او وسدا گھر وی خالی اے

پیڑاں تے ہور وی بُہتیاں نیں
ایہہ پیار دی پیڑ نرالی اے

ایہہ خون اے بے تقصیراں دا
یا تیری اکھ دی لالی اے

کوئی اس دا بھید پچھانے نہ
ویلے دی اکھ سوالی اے

او سدھر امر حیاتی دی
جو سدھر دل وچ پالی اے

ایہہ کُندن رُوپ جمیل ترا
توں ہڈیاں دی اگ بالی اے

○

گیت

کیہ پچھاں تے کیہ دساں

جناں راہواں وِچ میں کھلیاں
او راہواں توں آ نکلیاں
تینوں تکاں تے مَیں نساں
کیہ پچھاں تے کیہ دساں

مَیں موہنوں کجھ نہ بولاں
تینوں پلکاں تے پئی تولاں
کدی روواں تے کدی ہساں
کِیہ پچھاں تے کیہ دساں

توں آ وسیا وچ ساہواں
تو بدل، میں پرچھاواں
میں کِن مِن کِن مِن وساں
کیہ پچھاں تے کیہ دساں

جے میرے دل دی کھوئیں
تے میری باہنہ چھڈ لیویں
ترے نال میں وساں رساں
کیہ پچھاں تے کیہ دساں

توں سورج بیلے دا راہی

(احمد ظفر دے ناں)

توں بیلے بیلے دا راہی
تھل پتناں دی
لوک کہانی دا رانجھا تے پنوں
تیری ہیر نوں لے گئے کھیڑے
تیری سسّی دے ساہواں دے
ریت سمندر دے وچ ڈُب گئے بیڑے
تیرے دل وچ سل وچھوڑے والا
تیریاں اکھاں دو دریا نیں، وگدے جاون
اک دریا وچ رانجھے دی ونجھلی کرلاوے
دُوجے شوہ وچ پنّوں دی نشیائی نیندر
اوہنوں مار مکاوے
پر جد تیریاں اکھیاں دے دو دریاواں وچ
سورج بجرا ڈولے

تیری ڈونہگی چپ وی بولے
آون والی کل دا بوہا کھولے
پتناں اُتے ہیر وی نچدی آوے
تھل تھل وچ سسی وی نویں حیاتی پاوے
رانجھے دی ونجھلی نوں سجرے سُر مل جاون
پنوں دی ڈاچی نوں سجن موڑ لیاون

ویہڑے ویہڑے دے وچ
نویں نویلے ویلے دی جنج ڈُھکے

بیلے بیلے دے راہی دا
لماں پینڈا مکے

غزل

تیرے ویر نیں سجے کھبتے
جا پُترا تری کنڈھ نہ لگے

پیراں تھلے مٹی پیاسی
سر تے ایویں بدل گجے

نہ چھپیں نہ نظریں آویں
تینوں کوئی کتھوں لبھے

دل دا پنچھی اڈدا جاوے
تیرے پیار دی ونجلی وجے

دل دے وہڑے جنج آ لتھی
ارماناں دی ووہٹی سجے

اکھیاں نوں اوہلے نہ ہوویں
تینوں تک تک دل نہ رجے

سوہنی دی چھب ویکھن والی
اوہنوں تے ہر شے پئی چھبے

ق

اَوْنی پیاس ودھیری ہووے
جناں آپنے آپ نوں کجے

میں ایہنوں کِدھرے لے جاواں
دل کلا تے گاہک سبھے

گیت

پنڈی میرا شہر
جی کردا ایہہ اج وی کھیڈاں ایتھے گلی ڈنڈا
کوڈی کوڈی کردا نساں میں نکا جیہا ننڈھا
اَج وی میرے دل وچ اٹھدی اوہو ایہو جئی لہر
پنڈی میرا شہر

ایدھر کمپنی باغ تے اودھر سرداراں دا باغ
ایہہ دو دیں نیں اج وی میرے سینے دے وچ داغ
جیہدے اندر لاٹاں مارے پیار دی شکر دوپہر
پنڈی میرا شہر

اَج وی شہر دے پاسے پاسے وگے مراسواں
اَج وی میرے ہوٹھاں اُتے تیرا سجرا ناں
اَج وی دل وچ ہہندی امبڑی دے دودھ ورگی نہر
پنڈی میرا شہر

بری امام تے ٹاہلیاں والے شہر پناہواں نے
ساڈھے دل دیاں جھولیاں بھریاں اینہاں شاہواں نے
ایس لئی تے ہو گئی سجنو اج ایہہ لہر وی بحر
پنڈی میرا شہر

جد وی کوئی سپیرا آیا دتی اساں دہائی
سپ چھُپ چھپ ڈنگن لگا تے اساں بین وجائی
سپ نوں کیل کے اوہدے اندروں کھچیا سارا زہر
پنڈی میرا شہر

ایدے آل دوالے ہوون شہر نویں آباد
کدی نہ وسرے ساڈھے دل توں ایدی سوہنی یاد
کدے نہ ایدے سر تے ٹٹے بے درداں دا قہر
پنڈی میرا شہر

○

پیتا اتھرو دی

جیہڑا لوکاں دا سجن بیلی سی
اوکیوں وینڈیاں وینڈیاں
اپنی جان دا ویری ہوئیا
جس دے ہاسے مکدے نئیں سن
ہُن کیوں ہنجو سکدے نئیں سن
پچھلی رات دے پردے تے وی پردہ پاکے
ساری دنیا کولوں
اپنے دل دا بھید چھپاکے
اُس کیوں زھر پیالہ پیتا
چپ چپیتے اکھ کیوں میٹی
گلّھاں اُتے ڈُلھیا ہوئیا
اوہدی اکھ دا آخری اتھرو بولے

اوہدے منہ تے لگی ہوئی کنڈی کھولے

"پچھلی راتی

مَیں جد اپنی صیباں دا مُنہ چُمّن لگا

صیباں دے ساہواں وچ مینوں

ہور کسے مرزے دے ساہواں دی اوخشبو آئی

جتنے اگے ددھ کے

میرے سچّے پیار دے مُنہ تے کالخ لائی

مَیں نامرداتے کِیہ کردا

مَیں نامرداتے کِیہ کردا "

غزل

مینوں کجھ وی لوڑ کوئی نہیں،
تیرے گھر وچ تھوڑ کوئی نہیں

سپ دا ڈسیا بچ سکدا اے
پیار ڈسے تے توڑ کوئی نہیں

سولی چڑھ سکناں ایں تے چڑھ جا
ایتھوں اگے موڑ کوئی نہیں

ویکھیں پچھے رہ نہ جائیں
سوچ توں لمی دوڑ کوئی نہیں

دل وی اک اسمانی شیشہ
جس وچ دوجا جوڑ کوئی نہیں

سارا جگ میرا ترہائیا
اوہنوں میری لوڑ کوئی نہیں

○

گیت

(سلیم کاشر دے ناں)

توں سرگھی دا تارا

توں سرگھی دی نمی لو وچ چَم چَم چَم چَم چمکیں،
موتی وانگوں سوچ سمندر دے سینے وچ دمکیں
پچھے نیلا رنگ اسمانی اگے سبز منارا
توں سرگھی دا تارا

تیرے ساہواں وچ مٹی دی خشبو ڈلہکاں مارے
توں جھگیاں دے اندر وس کے اچے محل اسارے
دیئے دی لو وچ تیرا چانن، توں دکھیاں دا پیارا
توں سرگھی دا تارا

مرنے جٹ دی اکھ لگ گئی سی کیوں بیری دے تلے
نیدر جتھے پیار نہ لُٹے توں اوہ پٹّن ملے
تیری ٹِم ٹِم آن جگاوے جد سووے جگ سارا
توں سرگھی دا تارا

چلدے رہے اسی کدی نہ تھکے سڑ سڑ گئیاں تلیاں
جنہاں رہواں تے میں چلیا توں اوہ رہواں ملیاں
آون والی کل دا توں سوہنا سُچّا وسنجارا
توں سرگھی دا تارا

نھیریاں دے نال لڑدیاں لڑدیاں عمر حیاتی گزری
گزر گئی ساڈھی، بھاویں سرگھی یا راتی گزری
اک دن دوویں بن جاواں گے سورج دا لشکارا
توں سرگھی دا تارا

○

مَیں اک کلا رُکھ

ڈیڑے وچ کھلوتا ہویا
مَیں اک کلّا رُکھ
ناں چڑیاں دا چنبہ کوئی
ناں کونجاں دی ڈار
پل پل پل پل دد دھدی جاوے
میرے دل دی ساڑ
اپنے نال ہنیری لے گئی
میرے سارے پات
رات دا رونا میں کی رونواں
میرا دن وی رات
آندے جاندے راہی
میرے تن تے چھمکاں مارن

میراوں نوں پچھّن
میری بوٹی بوٹی ساڑن
جنم جنم دا ییَں ترہائیا
مَیں بارش نوں ترساں
جی کردا اے بدل بن کے
سب دنیا تے ورساں
اِنج دی پیچ پچ ہو جاوے
جے دھرتی، ماں بن جاوے
اپنا دُودھ پلاوے
مینوں اپنی ہِک نال لاوے
مُک سکدے نئیں اَج وی میرے
صدیاں دے ایہہ دُکھ
وہڑے وِچ کھلوتا ہویا
مَیں اِک کلا رُکھ

○

غزل

اوہناں ساہنوں مٹھڑے بول دتے
اساں دل دے جندرے کھول دتے

کھڑ کھڑ کے پھُل بن جاون گے
اتھرو مٹی وچ رول دتے

دنیا نے لوبھ دی ٹکڑی وچ
اَج سارے رشتے تول دتے

اساں موہوں تے کجھ منگیا نئیں
اُنہاں سانوں کیوں کشکول دتے

کوئی خالی ہتھ نہ جاوے دتا
سب پیار خزانے کھول دتے

اسی کدوں جمیل بپاری ساں
اساں سب جذبے بن مول دتے

○

گیت

تیرا میرا پیار چناں، چن تے چکور دا
توں سوہنا چن تیری چِٹی دُدھ چانݨی
چِٹی دُدھ چانݨی چ کالی مٹی چھانݨی
ازلاں توں میں تیرا، توں کسے ہور دا
تیرا میرا پیار چناں، چن تے چکور دا

میرا اکلاپا مینوں جیݨ نئیں دیوندا
پیار تیرا زہر وی تے پیݨ نئیں دیوندا
ویکھیا وے توں کدی ناچ کلے مور دا
تیرا میرا پیار چناں چن تے چکور دا

دل دے سمندراں چوں جیویں چھل اُڈدی
پیار والی گُڈی میری تیرے وَل اُڈدی
ٹُٹ ٹُٹ جاندا اِسدا ہتھوں کچی ڈور دا
تیرا میرا پیار چناں چن تے چکور دا

○

پیاسا

تیریاں ہسدیاں وسدیاں اکھاں
ٹھنڈے مٹھے چشمے
اک اکھ میری پیاس بجھاوے
اک اکھ میری پیاس ودھاوے
سُکدا نئیں تِرا وگدا ہاسا
فیر وی میں پیاسے دا پیاسا

○

غزل

گل جنت دی اے نہ ہار دی اے
سانوں بھکھ تیرے دیدار دی اے
اک سِک متراں دی مار دی اے
اک ڈبدے بیڑے تار دی اے
رکتھے نیں سچ بولن والے
اَج خلقت طعنے مار دی اے
جیہڑی رانجھن تے کدی ہیر ہوئی
او صورت سوہنے یار دی اے
جند کچے گھڑے تے ٹھلہہ پئی اے
ایہہ کھچ ساری اُس پار دی اے

کوئی وچھڑی ہوئی کونج تے نئیں
جو ڈار نوں واجاں مار دی اے
پو پھُٹدی اے ترے مکھڑے تے
یا خشبو نویں بہار دی اے
پردیسی پچھّن ہواواں توں
کوئی خیر خبر گھر بار دی اے!

ایتھے دل دے سب سوداگر نیں
ایہہ نگری ساڈھے پیار دی اے

گیت

میں اک تتلی بن جاواں
پھلاں دے رنگ چپراواں
سب میرے پچھے نسن
کسے دے ہتھ نہ آواں
میں سبھناں نوں ترساواں
میں اک تتلی بن جاواں
میں خشبو بن کے ہساں
رہواں ساہواں وچ وساں
میں کھنڈ جاواں ہر پاسے
پر گھر دا پتہ نہ دساں
سب لیون میریاں چساں
میں خشبو بن کے ہساں

میں کلی ، میں کیہ چہکاں
بن رنگاں دے کیہ لہکاں
دل تن پنجرے وچ ڈوبے
ڈالی ڈالی نوں سہکاں

میں کس دی خاطر مہکاں
میں کلی میں کیہ چہکاں

دُکھ دی سانجھ

مینوں یاد اے اج دی توں جدوں
مینوں دُکھ وچ پا کے ٹُر گیا سیں
توں میری پیار کہانی دا
اکو اک تے سرناواں سیں
ترے باہجھ میں گھپ ہنھیرے وچ
اِنج کلّ مکلا رہ گیا ساں
جِنج میں، میں نہیں اکلاپے دا
چلدا پھردا پرچھاواں واں
ترے دل وچ جگ نوں ویکھن دی
اک پاگل ریجھ سمائی سی
میں تے ترے پیر دی بیڑی ساں
جنہوں توڑ کے توں ٹر جانا سی
مینوں کلیاں تڑپاؤنا سی

میںنوں یاد اے اج وی توں جدوں
دنیا دیاں سب ریجھاں لاہ کے
سب دنیا دا پھیرا پا کے
میرے وانگوں، جھلیا، بے دردا
اِنج کل مکلا رہ گیا سیں
جنج توں نہئیں میرا سایا سیں
تے میںنوں لبھن آیا سیں
تری اکھ وچ اتھرو وسدے سن
جیہڑے تیری سفر کہانی دا
اک اک ورقا پئے دسدے سن
میں اج وی سوچیں پیا ہویاں
توں پیار دے سکھ تے روندا سیں
یا سانجھے دُکھ تے روندا سیں

○

غزل

ایہہ جھوٹ دا میلہ دو دن دا سدا لیلا پیار تے سچ دی اے
دُنیا دے پچھے کیہ نسیے دُنیا تے چُوڑی پچ دی اے

جیویں ساری دُنیا سچی اے، انج اَج منا دی پسج دی اے
جیہڑا اگل دا سل وی سہہ سکے ایہہ گل اوسے نوں جچدی اے

جس اگ نے تن مَن ساڑ دتا اوہنوں ہنجواں نال بجھاؤنا کیہ
جل تھل بھریاں برساتاں وچ ایہہ اگ تے ہور وی مچدی اے

اُس ووہٹی ڈولی کیہ بہنا جیہڑی دَاج دی ٹکڑی تک جاوے
اُس جنج دا ویڑے ڈھکناں کیہ جیہڑی آ بوہے تے نچدی اے

سبھ بول نزول جمیل میرے آپے ای کھڑ کھڑ پیندے نیں
اینہاں سوہنیاں سوہنیاں پھُلاں دی جد وُل لالی لہو وِچ رچدی اے

گیت

توں دی خواب خیالاں دے وچ مینوں کول بُلایا
مَیں وی اپناسب کجھ چھڈ کے تیرے وہڑے آیا
تیری اک اک پیار نشانی میرے دل وچ تیر
میں رانجھا توں ہیر

تیرے گھر دا چاک ہوئیا تے سنور گیاں تقدیراں
چن سورج دے لشکارے وچ بھُلیاں سب تدبیراں
میں تیرے اندر دا شیشہ۔ توں میری تصویر
مَیں رانجھا توں ہیر

ویریاں انج وچھوڑا پایا رہ گیا مَیں تڑھایا
ونجھلی دے سب سر کر لاون ، ہویا درد سوایا
کن پڑوائے ، مندراں پائیاں ، بنیا مست فقیر
میں رانجھا توں ہیر

کھیڑے چور ، چرا کے لے گئے سدھراں والی ڈولی
کسے نہ سمجھی ، کسے نہ بجھی ساڈھے پیار دی بولی
ہن دھرتی دے سینے دے وچ ساڈھے دل دی پیڑ
میں رانجھا توں ہیر

O

اپنے کسے سینئر بارے لکھنا اینا ای مشکل اے جناں خود اپنی ذات بارے گل کتھ کرنا جمیل ملک میرا بیلی تے میرا سینئر وی اے میرے وچ جے کوئی چنگیائی ہے وے تاں اوہ میرے بیلی جمیل دی یاری دی دین اے ۔ میں جے فن دے سفر وچ کدھرے پجیا واں تے اوہ وی میرے سینئر شاعر جمیل دی پُرخلوص راہنمائی دا نتیجہ اے ۔

جمیل ملک نے ڈھیر لکھیا اے پر اوہدا زیادہ کم اردو وچ اے ۔ ماں بولی پنجابی وچ جمیل دا ایہہ پہلا پراگا اے ۔ جمیل نوں اپنی مرحومہ ماں نال بہت پیار سی تے میں سمجھناواں ایہہ اوسے پیار تے عقیدت دا نتیجہ اے کہ جمیل ورگے اردو دے اگھے تے سرکڈھ شاعر نوں پنجابی مجموعہ دین دا خیال آیا میری سوچ تاں ایہہ ہے کہ جمیل نے پنجابی مجموعہ دے کے اپنی پیاری ماں دے دُدھ دا قرض لاہیا اے کیوں جے اوہدی ماں سِدھی سادی ٹھیٹھ پنجابن سی اوہنوں کدے دی اردو بولنی نہیں آئی تے نہ ای اوہ اپنے لاڈلے شاعر جمیل دی اردو شاعری دی جیوندی جانے داد دے سکی ۔ اپنی ماں دی رُوح کولوں داد لین دا ایہہ انوکھا ڈھنگ جمیل نوں اگرچہ دیر نال سجھیا اے پر ہے واہوا ۔

جمیل اِک نظریاتی شاعر اے اوہ انساناں دی خود پائی ہوئی مصنوعی ونڈ دی نِندیا کردا اے اوہ لوکائی وچ مساوات تے برابری دا علمبردار اے بھانویں ویلے نے اَج تائیں اوسدی ایس سوچ نوں نہیں منیا پر اوہنوں پکّ یقین اے کہ آون والا ویلا اوہدا اے ۔ جدوں ساریاں انساناں دے چہرے اِکو جہے دِسن گے تے معاشرے دی مصنوعی ونڈ دی کھڑی کیتی ہوئی دیوار آپو آپ ڈِگ پوے گی ۔ جمیل اپنے ایس نظریے نوں پورا ہوندا ویکھن لئی صدیاں جیوے گا کیوں جے فنکار اپنی تکمیل دے بناں کدے نہیں مردا کدے نہیں مردا ۔

سلیم کاشر

۵۳۵ شادباغ لاہور

یکم جولائی ۸۰ء

O

مکتبہ المکرمہ پرنٹنگ پریس

